

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จรีภรณ์ ล้ามแขก

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2555

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จรีภรณ์ ล้ามแขก

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2555

**ADMINISTRATION ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE
OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS IN MUANG
DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE**

CHAREEPORN LAMKAEK

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
DEPARTMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY**

B.E.2555 (2012)

หัวข้อสารนิพนธ์ : การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
ชื่อนักศึกษา : จริภรณ์ ล้ามแขก
สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ประยุทธ ชูสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: พระมหาปัญญา ปญฺวารโ, (ดร.)
ปีการศึกษา : 2555

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครูที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และ ระดับการศึกษา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test (One-Way ANOVA) และ เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านหลักกติกวินัย ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ และ ด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

2) ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แต่ละด้านมีดังต่อไปนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรกำกับ ติดตามและนิเทศการปฏิบัติงานของครูให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้แต่ละปี 2) ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรฝึกการทำงานเป็นทีมลดทิฐิหันมาพึ่งพาอาศัยกัน 3) ด้านหลักความโปร่งใสผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการด้านต่างๆในรูปของคณะกรรมการ 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้มากขึ้น 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ข้าราชการครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรติดตามและดูแลซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้คืออยู่เสมอ

Thematic Title : **Administration according to Good Governance of Primary School Administrators in Mueang District, Khon Kaen Province**

Student's Name : **Chareeporn Lamkaek**

Department : **Educational Administration**

Adviser : **Dr. Prayuth Chusorn**

Co-Adviser : **Phramaha Panya Panyawaro,(Dr.)**

Academic Year : **B.E. 2555 (2012)**

ABSTRACT

The objective of this thematic paper were as follows; 1) to study the use of good governance in administration by primary school administrators in Mueang district, Khon Kaen province, 2) to compare the use of good governance in administration by primary school administrators in Mueang district Khon Kaen province according to the opinions of the teachers who had difference experience and educational levels, and 3) to study the suggestions on the use of good governance in administration by primary school administrators in Mueang district Khon Kaen province. The samples were 234 teachers teaching at primary school in Mueang district, Khon Kaen province. The tool used in this research was a questionnaire. The statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA and LSD pair comparison.

The results of the research were as follows:

1) Opinions of teachers towards the use of good governance in administration by primary school administrators as a whole were at the high level, when considered each aspect, all of them were also at the high level being ranked from high to low means including; rule of law , participation, morality, transparency, responsibility and worthiness respectively.

2) Teachers with different experiences had different opinions towards the use of good governance in administration by primary school administrators, Mueang district, Khon Kaen

KhonKaen province at a statistically significant level of .05. However, the teachers with different educational levels had no different opinions towards the use of good governance in administration by primary school administrators, Mueang district, Khon Kaen province.

3) Teachers' suggestions on the use of good governance in administration by primary school administrators, Mueng district, Khon Kaen province were as follows: 1) rule of law; the administrators should control, follow up and supervise teachers' performance in accordance with the written plan 2) morality; the administrators should work as the team, reduce their ego and help another, 3) transparency; the administrators should encourage the teachers to work as a committee, 4) participation; the administrators should take part in society more, 5) responsibility; the administrators should encourage the teacher to improve themselves continuously, and 6) worthiness; the administrators should repair the equipments in the school to be ready for use .

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหลายฝ่ายผู้วิจัยจึงขอขอบคุณสถาบันองค์กรและบุคคลที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และแนวทางการเขียนสารนิพนธ์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร.ประยุทธ ชูสอน อาจารย์ที่ปรึกษา และพระมหาปัญญา ปญฺเฎวโร, (ดร.) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำและสละเวลาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้ได้สารนิพนธ์ที่ถูกต้องสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ นายสามารถ สืบสำราญ นายสุริยา ฐานะคำมา และ นางนฐพร สังข์ทอง ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ทำให้งานวิจัยสำเร็จ และมีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานที่ได้ช่วยเหลือติดต่อประสานงานให้ตลอดมา รวมถึงบุคลากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้า

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 ที่อำนวยความสะดวก เสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นจริงทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ที่ได้อบรม สั่งสอนเลี้ยงดูสนับสนุนให้การศึกษาผู้วิจัยตั้งแต่วัยเยาว์ และขอขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ๆ ร่วมรุ่นที่ให้กำลังใจและขอขอบพระคุณอีกหลายๆ ท่านที่มีได้เอื้อนามไว้ ณ ที่นี้ แต่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ส่งเสริมให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี หากมีข้อผิดพลาดและข้อบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพื่อปรับปรุงต่อไป

จิรภรณ์ ถ้ามแขก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 ทฤษฎีการบริหาร	8
2.2 แนวคิดการบริหาร	14
2.3 แนวคิดหลักธรรมาภิบาล	32
2.4 การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล	52
2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	60
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	70

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	72
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	73
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	74
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	74
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	77
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	78
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	80
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	
ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการ บริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
5.1 สรุปผลการวิจัย	110
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	113
5.3 ข้อเสนอแนะ	123
บรรณานุกรม	125

ภาคผนวก	131
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	132
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	140
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ	142
ภาคผนวก ง แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม	146
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	153
ภาคผนวก ฉ คำสัมภาษณ์แอลฟา	158
ประวัติผู้วิจัย	161

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1	ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	73
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนร้อยละของครูที่จำแนกตามประเภทการทำงาน	81
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวน และร้อยละของครูที่จำแนกตามระดับการศึกษา	81
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวม	82
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักนิติธรรม	83
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักคุณธรรม	84
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นด้านหลักความโปร่งใส	85
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักการมีส่วนร่วม	86

ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความรับผิดชอบ	87
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักความคุ้มค่า	88
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม	89
ตารางที่ 4.11	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม	90
ตารางที่ 4.12	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นรายคู่ ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยรวมด้วยวิธีการของ LSD	90
ตารางที่ 4.13	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักนิติธรรม	91

<p>ตารางที่ 4.14</p>	<p>แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การ ทำงานด้านหลักนิติธรรม</p>	<p>91</p>
<p>ตารางที่ 4.15</p>	<p>แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มี ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นรายคู่ ที่มี ประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักนิติธรรมด้วยวิธีการ ของ LSD</p>	<p>92</p>
<p>ตารางที่ 4.16</p>	<p>ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของ ครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักคุณธรรม</p>	<p>92</p>
<p>ตารางที่ 4.17</p>	<p>แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การ ทำงาน ด้านหลักคุณธรรม</p>	<p>93</p>
<p>ตารางที่ 4.18</p>	<p>แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการ ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นรายคู่ที่มี ประสบการณ์การทำงานต่างกันด้านหลักคุณธรรม ด้วยวิธีการ ของ LSD</p>	<p>93</p>
<p>ตารางที่ 4.19</p>	<p>ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของ ครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนก ตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความโปร่งใส</p>	<p>94</p>

<p>ตารางที่ 4.20</p>	<p>แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลัก ธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์ การทำงาน ด้านหลักความโปร่งใส</p>	<p>94</p>
<p>ตารางที่ 4.21</p>	<p>แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูต่อการ ใช้หลักธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นรายคู่ ที่มี ประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักความโปร่งใส ด้วยวิธีการ ของ LSD</p>	<p>95</p>
<p>ตารางที่ 4.22</p>	<p>ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของ ครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนก ตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักการมีส่วนร่วม</p>	<p>95</p>
<p>ตารางที่ 4.23</p>	<p>แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลัก ธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การ ทำงาน ด้านหลักการมีส่วนร่วม</p>	<p>96</p>
<p>ตารางที่ 4.24</p>	<p>แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูต่อการ ใช้หลักธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นรายคู่ ที่มี ประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้วยวิธีการ ของ LSD</p>	<p>96</p>
<p>ตารางที่ 4.25</p>	<p>ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครู ที่มีต่อการใช้หลักธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความรับผิดชอบ</p>	<p>97</p>

ตารางที่ 4.26	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความรับผิดชอบ	97
ตารางที่ 4.27	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความคุ้มค่า	98
ตารางที่ 4.28	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความคุ้มค่า	98
ตารางที่ 4.29	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นรายคู่ ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักความคุ้มค่าด้วยวิธีการของ LSD	99
ตารางที่ 4.30	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม	99
ตารางที่ 4.31	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม	100

ตารางที่ 4.32	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักนิติธรรม	100
ตารางที่ 4.33	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักนิติธรรม	101
ตารางที่ 4.34	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักคุณธรรม	101
ตารางที่ 4.35	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักคุณธรรม	102
ตารางที่ 4.36	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส	102
ตารางที่ 4.37	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส	103

ตารางที่ 4.38	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม	103
ตารางที่ 4.39	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม	104
ตารางที่ 4.40	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ	104
ตารางที่ 4.41	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ	105
ตารางที่ 4.42	ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่า	105
ตารางที่ 4.43	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่า	106

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 2.1	แสดงกระบวนการมีส่วนร่วม	49
แผนภาพที่ 2.2	หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ	60
แผนภาพที่ 2.3	แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	71
แผนภาพที่ 3.1	แสดงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือของการวิจัย	76

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาของไทยเริ่มเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนเมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาซึ่งการจัดการศึกษามีลักษณะการกระจายอำนาจให้โรงเรียนและท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบสูงขึ้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน โดยเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาคือ คน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึงการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทย ว่ามีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 และมาตรา 40 ที่ระบุอย่างชัดเจนว่า มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และ มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ¹

การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักการของการบริหารจัดการ การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หรือหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึง ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่อาจมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของความเป็นมนุษย์

¹ศึกษาริการ, กระทรวง, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า 39.

จากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระมีความเข้มแข็งในภาคราชการจึงได้เริ่มดำเนินการสร้าง “ธรรมาภิบาล” ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานโรงเรียนจึงได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.2542 โดยระเบียบนี้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดการโดยยึดหลัก 6 หลัก ได้แก่ 1.หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3.หลักความโปร่งใส 4.หลักการมีส่วนร่วม 5.หลักความรับผิดชอบ และ 6.หลักความคุ้มค่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารงาน เพื่อให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อสถานศึกษา การบริหารงานจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งเป็นเครื่องชี้หรือกำหนดทิศทางการทำงานของบุคลากร การตัดสินใจของผู้บริหาร มีผลกระทบต่อองค์กรทั้งด้านการมีประสิทธิผลและเกิดความล้มเหลวในองค์กรได้ และหลักธรรมาภิบาลอาจบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่ง ได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษาคือทำให้ผู้เรียน เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ธรรมาภิบาลยังช่วยให้เราสามารถระบุลักษณะหรือพฤติกรรมต่างๆ ที่ถือว่าเป็นการจัดการบริหารและการปกครองที่ไม่มีคุณภาพได้อีกด้วย เช่น การขาดกฎ กติกา มารยาท เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติในการบริหารงานภาครัฐ ปัจจุบันนี้ ทั้งในด้านการศึกษาและในวิชาชีพทางด้านการบริหารรัฐกิจถือได้ว่าธรรมาภิบาลเป็นมิติใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญคือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพสูงตามที่ประชาชนต้องการ การสนับสนุนเกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานของแต่ละระดับมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดการควบคุมของราชการส่วนกลาง การเรียกร้องความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคลและองค์กร เกณฑ์ในการวัดผลการปฏิบัติงาน และให้ผลตอบแทน การตระหนักเห็นความสำคัญของทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุผลได้ตามเป้าหมายการเปิดกว้างให้มีการแข่งขัน โดยพิจารณาว่าจุดมุ่งหมายของงานภาครัฐในแบบใดที่ควรปล่อยให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน²

ในการบริหารจัดการบริหารสู่ความสำเร็จนั้นต้องอาศัยสมรรถภาพของผู้บริหาร โรงเรียนรวมทั้งแนวทางการบริหาร ดังนั้นยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จในการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเหมาะสมและมีแนวทางการบริหาร

²ไชยวัฒน์ คำชู, ธรรมาภิบาลการบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์น้ำฝน, 2545), หน้า 38.

สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ โรงเรียนการบริหารงานจะต้องเป็นรูปแบบใหม่ เพราะประสิทธิภาพของการดำเนินงานของโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการศึกษาโดยจำเป็นต้องจัดหาทรัพยากรวิชาการและข้อมูลสารสนเทศจัดการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ประสานและสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว และองค์กรต่างๆ เพื่อทุกฝ่ายจะได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและได้กล่าวถึงเงื่อนไขความสำเร็จในการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษามีเงื่อนไขดังนี้

- 1) ใช้ชุมชนมีส่วนร่วม
- 2) โปร่งใสในการดำเนินการพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ
- 3) มุ่งคุณภาพประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นที่ตั้ง
- 4) พึ่งตนเองเป็นหลัก
- 5) ทำงานด้วยความรับผิดชอบ
- 6) หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องให้อิสระในการดำเนินงาน
- 7) เน้นการบริหารโดยองค์คณะบุคคลคณะกรรมการ
- 8) จัดให้มีสารสนเทศครบถ้วน
- 9) ประกันคุณภาพการศึกษา
- 10) ประเมินตรวจสอบเป็นระยะๆ³

จากสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นหัวใจของการบริหารจัดการในสถานศึกษาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลสะท้อนภาพการบริหารองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาที่แท้จริงและสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรและส่งผลดีต่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป

³ธีระ รุญเจริญ, **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง, 2550), หน้า 31.

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครูที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกัน

1.3.2 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่นในปีการศึกษา 2554 จำนวน 599 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน

1. ด้านหลักนิติธรรม
2. ด้านหลักคุณธรรม
3. ด้านหลักความโปร่งใส
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ
6. ด้านหลักความคุ้มค่า

1.4.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. **ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)** ได้แก่ ประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษา

1. ประสบการณ์การทำงานได้แก่ช่วง 1-10 ปี, 11-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป
2. ระดับการศึกษาได้แก่ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

2. **ตัวแปรตาม (Dependent Variables)** หลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านหลักนิติธรรม
2. ด้านหลักคุณธรรม
3. ด้านหลักความโปร่งใส
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ
6. ด้านหลักความคุ้มค่า

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.5.2 ทำให้ทราบความคิดเห็นที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ของครูที่มีประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษาต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.5.4 ทำให้สามารถนำข้อมูลด้านการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไปเผยแพร่

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง ระดับการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนโดยยึดหลัก 6 ประการคือ

หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้อำนาจที่ต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรมและความยุติธรรม โดยการปฏิบัติตามกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับทั้งที่มีอยู่และมีขึ้นใหม่ต้องมีความถูกต้องและไม่เกิดการสับสน หวาดระแวงของผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการแสวงหาประโยชน์ในการดำเนินการ

หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามมีคุณธรรมจริยธรรม และเน้นถือความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย

หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ร่วมงานประชาชนสังคมที่ได้ปฏิบัติด้วยความถูกต้องตามหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมที่สามารถใช้การตรวจสอบเข้ามาอยู่ในกระบวนการ และมีการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะชนทราบและร่วมตรวจสอบ

หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างการรับรู้เรื่องของความเป็นเจ้าของและเข้ามาร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจ ของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่น

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความตระหนักในสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหน้าที่ที่เกิดขึ้นและผลสำเร็จที่สถานศึกษาทำความตกลงไว้กับระดับสูงและต่อสังคม

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม และมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ตามหลักวิชาที่ได้สร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งให้กับสถานศึกษา ชุมชน และสังคม ไม่ให้เกิดผลแทรกซ้อนตามมาสร้างค่าใช้จ่ายความสิ้นเปลืองทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมในภายหลัง

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา หรือ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ครู หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 3 อำเภอ อำเภอเมือง อำเภอบ้านฝาง และอำเภอพระยืน

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ปริญญาตรี
2. สูงกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานการสอนใน โรงเรียน ประถมศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ

1. 1-10 ปี
2. 11-20 ปี
3. 21 ปีขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอเกี่ยวกับหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 ทฤษฎีการบริหาร
- 2.2 แนวคิดการบริหาร
- 2.3 แนวคิดหลักธรรมาภิบาล
- 2.4 การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล
- 2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีการบริหาร

ในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหาร การบริหาร การศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหารภาพรวมของการบริหารทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม จะได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเข้าใจและมุมมองในการบริหารสถานศึกษาซึ่งขั้นตอนไปการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การบริหารเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดการระเบียบอย่างเป็นระบบ คือมีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหาร โดยลักษณะนี้ การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) เป็นศาสตร์สังคม ซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการ และทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts) ปัจจัยสำคัญการบริหารที่สำคัญมี 4 อย่าง ที่เรียกว่า 4Ms ได้แก่

1. คน (Man)
2. เงิน (Money)
3. วัสดุสิ่งของ (Materials)
4. การจัดการ (Management)

2.1.1 กระบวนการบริหาร

จากหลักการบริหารทั่วไป 14 ข้อของ Fayol ทำให้ต่อมา Luther Gulick ได้นำมาปรับต่อ ยอดเป็นที่รู้จักกันในตัวอักษรย่อที่ว่า “POSDCORB” กลายเป็นคำภีร์ของการจัดองค์การในต้นยุค ของศาสตร์การบริหารซึ่งตัวย่อแต่ละตัวมีความหมายดังนี้

P - Planning	หมายถึง	การวางแผน
O - Organizing	หมายถึง	การจัดองค์การ
S - Staffing	หมายถึง	การจัดคนเข้าทำงาน
D - Directing	หมายถึง	การสั่งการ
Co - Coordinating	หมายถึง	ความร่วมมือ
R - Reporting	หมายถึง	การรายงาน
B - Budgeting	หมายถึง	งบประมาณ

2.1.2 ความหมายของทฤษฎีและทฤษฎีทางการบริหาร

ทฤษฎี หมายถึง แนวความคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์มีการทดสอบและ การสังเกตจนเป็นที่แน่ใจ ทฤษฎีเป็นเซต (Set) ของมโนทัศน์ที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เป็นข้อสรุป อย่างกว้างที่พรรณนาและอธิบายพฤติกรรมการบริหารองค์การทางการศึกษาอย่างเป็นระบบถ้า ทฤษฎีได้รับการพิสูจน์บ่อยๆ ก็จะกลายเป็นกฎเกณฑ์ ทฤษฎีเป็นแนวความคิดที่มีเหตุผลและ สามารถนำไปประยุกต์ และปฏิบัติได้ ทฤษฎีมีบทบาทในการให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏทั่วไป และชี้แนะการวิจัย

ทฤษฎีทางการบริหารและวิวัฒนาการการบริหาร

ระยะที่ 1 ระหว่าง ค.ศ. 1887 – 1945 ยุคนักทฤษฎีการบริหารสมัยดั้งเดิม (The Classical organization theory) แบ่งย่อยเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์ (Scientific Management) ของเฟรด- เดอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor)

เฟรดเดอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor) กล่าวถึง ความมุ่งหมายสูงสุดของแนวคิดเชิง วิทยาศาสตร์คือ จัดการบริหารธุรกิจหรือโรงงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด Taylor มองคนงานแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่สามารถปรับปรุงเพื่อเพิ่มผลผลิตขององค์การได้

เจ้าของตำรับ “The one best way” คือประสิทธิภาพของการทำงานสูงสุดจะเกิดขึ้นได้ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 3 อย่างคือ

- 1.1 เลือกคนที่มีความสามารถสูงสุด (Selection)
- 1.2 ฝึกอบรมคนงานให้ถูกวิธี (Training)
- 1.3 หาสิ่งจูงใจให้เกิดกำลังใจในการทำงาน (Motivation)

เทย์เลอร์ ก็คือผลผลิตของยุคอุตสาหกรรมในงานวิจัยเรื่อง “Time and Motion Studies” เวลาและการเคลื่อนไหว เชื่อว่ามีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงวิธีเดียวที่ดีที่สุด เขาเชื่อในวิธีแบ่งงานกันทำ ผู้ปฏิบัติระดับล่างต้องรับผิดชอบต่อระดับบน เทย์เลอร์ เสนอระบบการจ้างงาน (จ่ายเงิน) บนพื้นฐานการสร้างแรงจูงใจ สรุปหลักวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์สรุปง่ายๆ ประกอบด้วย 3 หลักการดังนี้

1. การแบ่งงาน (Division of Labors)
2. การควบคุมดูแลบังคับบัญชาตามสายงาน (Hierarchy)
3. การจ่ายค่าจ้างเพื่อสร้างแรงจูงใจ (Incentive payment)

2. กลุ่มการบริหารจัดการ (Administration Management) หรือทฤษฎีบริหารองค์การ

อย่างเป็นทางการ (Formal Organization Theory) ของเฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol)

เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) บิดาของทฤษฎีการปฏิบัติการและการจัดการตามหลักบริหาร ทั้ง Fayol และ Taylor จะเน้นตัวบุคคลปฏิบัติงาน วิธีการทำงาน ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่ก็ไม่มองด้าน “จิตวิทยา” Fayol ได้เสนอแนวคิดในเรื่องหลักเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป 14 ประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังนี้

- 2.1 หลักการทำงานเฉพาะทาง (Specialization) คือการแบ่งงานให้เกิดความชำนาญเฉพาะทาง
- 2.2 หลักสายบังคับบัญชา เริ่มจากบังคับบัญชาสูงสุดสู่ระดับต่ำสุด
- 2.3 หลักเอกภาพของบังคับบัญชา (Unity of Command)
- 2.4 หลักขอบข่ายของการควบคุมดูแล (Span of control) ผู้ดูแลหนึ่งคนต่อ 6 คนที่จะอยู่ใต้การดูแลจึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด
- 2.5 การสื่อสารแนวตั้ง (Vertical Communication) การสื่อสาร โดยตรงจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง
- 2.6 หลักการแบ่งระดับการบังคับบัญชาให้น้อยที่สุด คือ ไม่ควรมีสายบังคับบัญชายืดยาวหลายระดับมากเกินไป

2.7 หลักการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างสายบังคับบัญชาและสายเสนาธิการ (Line and Staff Division)

3. ทฤษฎีบริหารองค์การในระบบราชการ (Bureaucracy) มาจากแนวคิดของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber)

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) กล่าวถึงหลักการบริหารราชการประกอบด้วย

- 3.1 หลักของฐานอำนาจจากกฎหมาย
- 3.2 การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่ต้องยึดระเบียบกฎเกณฑ์
- 3.3 การแบ่งงานตามความชำนาญการเฉพาะทาง
- 3.4 การแบ่งงานไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว
- 3.5 มีระบบความมั่นคงในอาชีพ

จะอย่างไรก็ตามระบบราชการก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งในด้านข้อเสีย คือ สายบังคับบัญชา ยึดเอาการทำงานต้องอ้างอิงกฎระเบียบ จึงชักช้าไม่ทันการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน เรียกว่า ระบบ “Red tape” ในด้านข้อดี คือยึดประโยชน์สาธารณะเป็นหลักการบังคับบัญชา การเลื่อนขั้นตำแหน่ง ที่มีระบบระเบียบ แต่ในปัจจุบันระบบราชการกำลังถูกแทรกแซงทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ ทำให้เริ่มมีปัญหา

ระยะที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1945 – 1958 ยุคทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation)

Follette ได้นำเอาจิตวิทยามาใช้และได้เสนอการแก้ปัญหาคัดแย้ง (Conflict) ไว้ดังนี้

1. Domination คือ ใช้อำนาจอีกฝ่ายสยบลง คือให้อีกฝ่ายแพ้ให้ได้ ไม่คืนอก
2. Compromise คือ คนละครึ่งทาง เพื่อให้เหตุการณ์สงบโดยประนีประนอม
3. Integration คือ การหาแนวทางที่ไม่มีใครเสียหน้า ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ทาง (ชนะ ชนะ)

นอกจากนี้ Follette ให้ทัศนะน่าฟังว่า “การเกิดความขัดแย้งในหน่วยงานเป็นความบกพร่องของการบริหาร”

การวิจัยหรือการทดลองฮอว์ธอร์น (Hawthorn Experiment) ที่ เมโย (Mayo) กับคณะทำการวิจัยเริ่มที่ข้อสมมติฐานว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของคนงาน มีการค้นพบจากการทดลองคือมีการสร้างกลุ่มแบบไม่เป็นทางการในองค์การ ทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่ว่า ความสัมพันธ์ของมนุษย์ มีความสำคัญมาก ซึ่งผลการศึกษาดทดลองของเมโยและคณะ พอสรุปได้ดังนี้

1. คนเป็นสิ่งมีชีวิตจิตใจ ขวัญ กำลังใจ และความพึงพอใจเป็นเรื่องสำคัญในการทำงาน
2. เงินไม่ใช่ สิ่งล่อใจที่สำคัญแต่เพียงอย่างเดียว รางวัลทางจิตใจมีผลต่อการจูงใจในการทำงานไม่น้อยกว่าเงิน

3. การทำงานขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมมากกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพค้ำที่อยู่ได้ค้ำใจอยู่อยาก

ข้อคิดที่สำคัญการตอบสนองคนด้านความต้องการศักดิ์ศรีการยกย่องจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานจากแนวคิด “มนุษย์สัมพันธ์”

ระยะที่ 3 ตั้งแต่ ค.ศ. 1958 – ปัจจุบัน ยุคการใช้ทฤษฎีการบริหาร (Administrative Theory) การศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Approach) ที่ยึดหลักระบบงานความสัมพันธ์ของคน พฤติกรรมขององค์กร ซึ่งมีแนวคิด หลักการทฤษฎีที่หลายๆ คนได้แสดงไว้ ดังต่อไปนี้

1. เซสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I Barnard) เขียนหนังสือชื่อ The Function of The Executive ที่กล่าวถึงงานในหน้าที่ของผู้บริหารโดยให้ความสำคัญต่อบุคคลระบบของความร่วมมือขององค์กรและเป้าหมายขององค์กรกับความต้องการของบุคคลในองค์กรต้องสมดุลกัน

2. ทฤษฎีของมาสโลว์ ว่าด้วยการจัดอันดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (Maslow – Hierarchy of needs) เป็นเรื่องแรงจูงใจแบ่งความต้องการของมนุษย์ ตั้งแต่ความต้องการด้านกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการด้านสังคม ความต้องการด้านการเคารพนับถือ และประการสุดท้าย คือ การบรรลุศักยภาพของตนเอง (Self actualization) คือมีโอกาสได้พัฒนาตนเองถึงขั้นสูงสุดจากการทำงาน แต่ความต้องการเหล่านั้น ต้องได้รับการสนองตอบตามลำดับขั้น

3. ทฤษฎี X ทฤษฎี Y ของแมคกรีเกอร์ (Douglas MC Gregor Theory X, Theory Y) เขาได้เสนอแนวคิดการบริหารอยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ต่างกัน

ทฤษฎี X (The Traditional View of Direction and Control) ทฤษฎีนี้เกิดข้อสมมติฐานดังนี้

1. คนไม่ชอบทำงาน และหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ
2. คนไม่ทะเยอทะยาน และไม่คิดริเริ่ม ชอบให้การสั่ง
3. คนเห็นแก่ตนเองมากกว่าองค์กร
4. คนมักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
5. คนมักโง่ และหลอ่งง่าย

ผลการมองธรรมชาติของมนุษย์เช่นนี้ การบริหารจัดการจึงเน้นการใช้เงิน วัตถุเป็นเครื่องล่อใจ เน้นการควบคุม การสั่งการ เป็นต้น

ทฤษฎี Y (The integration of Individual and Organization Goal) ทฤษฎีนี้เกิดจากข้อสมมติฐานดังนี้

1. คนจะให้ความร่วมมือ สนับสนุน รับผิดชอบ ขยัน
2. คนไม่เกียจคร้านและไว้วางใจได้
3. คนมีความคิดริเริ่มทำงานถ้าได้รับการจูงใจอย่างถูกต้อง
4. คนมักจะพัฒนาวิธีการทำงาน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ผู้บังคับบัญชาจะไม่ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวด แต่จะส่งเสริมให้รู้จักควบคุมตนเองหรือของกลุ่มมากขึ้น ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันจากความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดระบบการบริหารที่แตกต่างกันระหว่างระบบที่เน้นการควบคุมกับระบบที่ค่อนข้างให้อิสระภาพ

4. อูชิ (Ouchi) ชาวญี่ปุ่นได้เสนอ ทฤษฎี Z (Z Theory)(William G. Ouchi)

ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย UCLA (U of California Los Angeles) ทฤษฎีนี้รวมเอาหลักการของทฤษฎี X , Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดก็คือ องค์กรต้องมีลักษณะที่ควบคุมมนุษย์ แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระ และมีความต้องการหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์กร

สรุปเพื่ออ้อมหอมสองทฤษฎี มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. การทำให้ปรัชญาที่กำหนดไว้บรรลุ
2. การพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การให้ความไว้วางใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
4. การให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ¹

สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร หมายถึง ทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ ในการบริหารงานของนักบริหาร เพื่อให้เป็นแนวทางในการบริหารงานในองค์กรและชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

¹ภาวิดา ธาราศรีสุทธี, และวิบูลย์ โทวณะบุตร, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 11-16.

2.2 แนวคิดการบริหาร

แนวคิดการบริหาร มีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดของ การบริหารไว้หลายทัศนะด้วยกัน ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

พรหมเมศวร์ คำผาบ ได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารคือ กระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่จะทำให้งานต่างๆ ลุล่วงหรือสำเร็จโดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยวิธีการดำเนินการตามกระบวนการบริหารซึ่งผู้บริหารต้องอาศัยทั้งอำนาจและหน้าที่ภาวะผู้นำทักษะและความรู้ทางการบริหารมาดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผล²

ศิริยา โธแก้ว ได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารหมายถึง การร่วมมือกันทำงานด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ร่วมกันตั้งเอาไว้โดยอาศัยทรัพยากรการบริหาร ซึ่งได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการจัดการที่เหมาะสมที่จะทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ มีความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ ที่จะต้องนำมาใช้ โดยที่ผู้บริหารขององค์กรเป็นผู้แสดงความเป็นมืออาชีพ³

เฉลิม เทียงสงค์ ได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารหมายถึง กิจกรรมการทำงานซึ่งมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. เป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. กลุ่มบุคคลร่วมมือกันทำกิจกรรม
3. ทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
4. ทำกิจกรรมโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม⁴

²พรหมเมศวร์ คำผาบ , “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย), 2549, หน้า 9.

³ศิริยา โธแก้ว, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนสิริวุฒิจังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี), 2549 หน้า 9.

⁴เฉลิม เทียงสงค์, “การศึกษาพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), 2549, หน้า 32.

ทักษิณา เหลืองทวีผล ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึงกระบวนการต่างๆ ที่ผู้บริหารใช้ทักษะการบริหารที่ใช้ศาสตร์และศิลป์มาประกอบการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยความร่วมมือตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือร่วมใจกันโดยอาศัยความรู้ และทฤษฎี เพื่อให้งานดำเนินไปสู่เป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีปัจจัยต่าง ๆ คน เงิน วัสดุและวิธีการจัดการที่ดี⁵

ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมาก, พระเฉลย สารัง และพระสุวรรณชัย เขาว์ขึ้น ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารหมายถึง การใช้วิธีการต่างๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กรดำเนินไปได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ⁶

วินัย สุขसार กล่าวว่า การบริหารหมายถึงการกระทำที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานตั้งแต่สองคนขึ้นไปให้สำเร็จ ทั้งที่ตนเองเป็นคนกระทำ และคนอื่นเป็นคนกระทำโดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรม⁷

บังอร จันกรม ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการใช้ศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหาร ในการร่วมมือและพัฒนาการทำงานของบุคคลในองค์กร เพื่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยมุ่งเน้นให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้นทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีระบบและนำมาซึ่งความสำเร็จลุล่วงในการปฏิบัติงาน การยอมรับจากบุคคลภายนอกและองค์กรอันนำไปสู่การพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืน⁸

⁵ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), 2551, หน้า 13.

⁶ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมาก, พระเฉลย สารัง และพระสุวรรณชัย เขาว์ขึ้น “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการเขต 1”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร), 2551, หน้า 9.

⁷วินัย สุขसार, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการเขต 5”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี), 2551, หน้า 8.

⁸บังอร จันกรม, “การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการเขต 1”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี), 2552, หน้า 14.

ประจวบ จะเรียมพันธ์ กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือคาดว่าจะมีไม่ว่าจะเป็นคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี ในการจัดองค์การให้ประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้โดยมีประสิทธิภาพ⁹

สุนันทา เงินแจ่ม กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการร่วมกันทำกิจกรรมตั้งแต่สองคนขึ้นไป จนทำให้องค์การประสบความสำเร็จ ทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้ทรัพยากรและปัจจัยต่างๆ อย่างเหมาะสม¹⁰

ดังนั้นสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การรวมกลุ่มกันทำงานที่มีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเป็นกระบวนการทำงานที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายสูงสุดขององค์กร และเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และสามารถเป็นที่ยอมรับจากองค์กรอื่นต่อไป

2.2.1 การบริหารการศึกษา

จันทราณี สงวนนาม กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันโดยผู้บริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด¹¹

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง งานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำเพื่อให้กลุ่มต่างๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่ร่วมกันและร่วมกันทำงาน เพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิผล หรือหมายถึงการทำงานให้เสร็จลงได้โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำให้เสร็จ¹²

⁹ประจวบ จะเรียมพันธ์, “การศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 2 จังหวัดขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2553, หน้า 10.

¹⁰สุนันทา เงินแจ่ม, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 2”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร), 2553, หน้า 11.

¹¹จันทราณี สงวนนาม, *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : บั๊กฟ้อย, 2545), หน้า 11.

¹²ธงชัย สันติวงษ์, *การบริหารสู่ศตวรรษที่ 21*, (กรุงเทพมหานคร : ประชุมช่าง, 2546), หน้า 18.

เฉลิม เทียงสงค์ ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารการศึกษา หมายถึง การร่วมมือกันของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดำเนินการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชน ประชาชน และสมาชิกของสังคมให้เจริญก้าวหน้า และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม¹³

วินัย สุขसार กล่าวไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง เป็นการดำเนินการเพื่อสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วยการดำเนินการทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยอาศัยหลักการและทฤษฎีทางการบริหาร¹⁴

อริศรา ขาวพล กล่าวไว้ว่า การบริหารการศึกษา คือ ความพยายามในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนและบุคคลในสังคมให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งให้มีคุณธรรมและความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม¹⁵

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เป็นงานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำเพื่อให้กลุ่มต่างๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่ร่วมกันและร่วมกันทำงาน เพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิผล

2.2.2 การบริหารการศึกษาระดับพื้นฐาน

ปรัชญาทางการบริหาร

จันทราณี สงวนนาม ได้กล่าวไว้ว่าในการบริหารใดๆ ผู้บริหารมักจะดำเนินการไปตามแนวคิด ความเชื่อ หรือยึดหลักการและทฤษฎีต่างๆ หรือตามนโยบายที่กำหนดขึ้นจากปรัชญา

¹³เฉลิม เทียงสงค์, “การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 33.

¹⁴วินัย สุขसार, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 5”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 9.

¹⁵อริศรา ขาวพล, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทรปราการ เขต 1”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี), 2552, หน้า 11.

ทางการบริหาร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ปรัชญาทางการบริหารย่อมเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามยุคสมัยโดยสรุปแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ¹⁶

1. ปรัชญาการบริหารที่เน้นกิจกรรมเป็นหลักแนวคิดนี้ถือว่าการบริหารขึ้นอยู่กับระบบคำสั่ง ผู้บริหารสามารถปฏิบัติให้คำสั่งนั้นเกิดประสิทธิภาพและงานประสบความสำเร็จผู้บริหารจึงเป็นผู้มีอำนาจเหนือคนอื่นและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กร การดำเนินงานทุกอย่างจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว

2. ปรัชญาการบริหารที่เน้นผลงานขั้นสุดท้ายเป็นสำคัญ เป็นปรัชญาการบริหารแนวใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เปิดกว้าง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบันมากขึ้น โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงและแนวโน้มที่ควรจะเป็นตลอดจนหลักการและแนวคิดใหม่ๆ และความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตปรัชญาการบริหารแนวใหม่นี้จึงค่อยๆ ลดอำนาจการตัดสินใจที่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียวมาเป็นการบริหารที่เน้นความต้องการของผลงานขั้นสุดท้ายเป็นสำคัญโดยเน้นความร่วมมือของผู้ร่วมงานการใช้ทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.2.3 รูปแบบของการบริหาร

โลกยุคข่าวสารข้อมูลปัจจัยสำคัญของการบริหารคือ เทคโนโลยีสารสนเทศหรือ ITสภาพโลกาภิวัตน์กลายเป็นเงื่อนไขกดดันให้องค์กรต้องปรับตัว สิ่งที่ทำนายที่เกิดขึ้นในด้านการบริหารคือ การบริหารการเปลี่ยนแปลงภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารยุคใหม่ต้องทำคือการยกเครื่ององค์กรเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรจึงขึ้นอยู่กับ การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงไม่เว้นแม้แต่องค์กรทางการศึกษาจึงทำให้เกิดการปฏิรูป การศึกษาการปรับระบบโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการนำไปสู่การจัดระบบโครงสร้างและ กระบวนการจัดการศึกษาดังนี้¹⁷

1. มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

¹⁶จันทราณี สงวนนาม, ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บั๊กฟอย, 2545), หน้า 25-26.

¹⁷ศึกษาธิการ, กระทรวง, การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การค้ำและพัสดุภัณฑ์ ร.ศ.พ., 2546), หน้า 6-7.

3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา
4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ในการจัดการศึกษา
6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ภารกิจและความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา

เป้าหมายสำคัญของการศึกษาคือ การสร้างสัมพันธภาพทางสังคมระหว่างปัจเจกบุคคลบนพื้นฐานของค่านิยมร่วม ถึงแม้ว่าวิธีการให้การศึกษาจะแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคมการศึกษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและค่านิยม การศึกษาจึงเป็นไปเพื่อการการพัฒนามนุษย์ให้พร้อมที่จะควบคุมและการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีความเจริญงอกงาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ในมาตรา 7 ว่า “กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจ รู้จักรักษา ผลประโยชน์ของส่วนรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและรู้อันเป็นสากล ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง”

2.2.4 ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ

ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดสิ่งที่คาดหวัง ภารกิจที่ต้องดำเนินการเป้าหมายไปให้ถึง เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้ทราบถึงทิศทางการทำงานที่ชัดเจน มีเอกภาพทางความคิด มีการปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก สามารถที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาของชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาอันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ดังนี้

วิสัยทัศน์ กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการจัดการและส่งเสริมการศึกษาให้ประชาชนมีความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพ ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคมฐานความรู้และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

พันธกิจ

1. สร้างเสริมโอกาสในการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคน
2. สร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
3. พัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

เป้าประสงค์

1. ประชาชนได้รับการศึกษาทั่วถึง เท่าเทียมและต่อเนื่อง
2. ประชาชนมีความรู้ มีคุณภาพ คุณธรรมร่วมพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้
3. ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น

ยุทธศาสตร์หลัก

1. การสร้างโอกาสทางการศึกษา มี 4 ยุทธศาสตร์

1.1 การสร้างความเสมอภาคและเพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี
มาตรการดังนี้

- 1.1.1 ประกันโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
- 1.1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคของสังคมมีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษา

- 1.2 การส่งเสริมการอาชีวศึกษามีมาตรการ ดังนี้

- 1.2.1 สร้างและส่งเสริมค่านิยมการศึกษาวិชาชีพ
- 1.2.2 จัดและขยายโอกาสการศึกษาวิชาชีพให้กว้างขวางและต่อเนื่อง
- 1.2.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนลงทุนจัดการอาชีวศึกษา
- 1.2.4 เปิดสอนปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

- 1.3 การส่งเสริมการอุดมศึกษามีมาตรการ ดังนี้

- 1.3.1 สร้างโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษา
- 1.3.2 จัดตั้งและขยายวิทยาลัยเขตของมหาวิทยาลัยสู่ภูมิภาค
- 1.3.3 ผลิตร่างคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ
- 1.3.4 บริการรักษาพยาบาลเพื่อการศึกษาวิจัย
- 1.3.5 สร้างความมั่นใจและแรงจูงใจให้เอกชนจัดการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา

- 1.4 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประชาชน มีมาตรการ ดังนี้

- 1.4.1 พัฒนาการศึกษาคู่ขนานและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 1.4.2 บริการทางวิชาการแก่สังคม

2. การพัฒนาการจัดการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้มี 4 ยุทธศาสตร์รอง
- 2.1 การปฏิรูปการเรียนรู้สู่การใช้ความรู้เป็นฐานในการดำรงชีพ มีมาตรการ ดังนี้
- 2.1.1 พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้
- 2.1.2 พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้
- 2.1.3 ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- 2.1.4 พัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้
- 2.2 การเพิ่มศักยภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มีมาตรการ ดังนี้
- 2.2.1 ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 2.2.2 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคล
- 2.2.3 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการครูคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา
- 2.2.4 สร้างและพัฒนาระบบค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์
- 2.2.5 พัฒนาคุณภาพชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 2.2.6 แก้ปัญหาการขาดแคลนครู
- 2.3 การพัฒนา ระบบการจัดการเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีมาตรการ ดังนี้
- 2.3.1 พัฒนา กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ
- 2.3.2 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษา
- 2.3.3 พัฒนาโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ
- 2.3.4 พัฒนามหาวิทยาลัยสู่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกำกับ
- 2.3.5 โอนกิจการโรงเรียนของรัฐให้ออกชน(Privatization)
- 2.3.6 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการ
- 2.3.7 พัฒนาระบบการวางแผน ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล
- 2.3.8 ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานบริหารราชการตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- 2.4 การจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 2.4.1 ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษา
- 2.4.2 พัฒนาและยกระดับมาตรฐานสถานศึกษา

3. การเพิ่มมาตรฐานการศึกษาและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 3 ยุทธศาสตร์รอง

3.1 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว มีมาตรการ ดังนี้

3.1.1 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับองค์กรภายในประเทศและต่างประเทศ

3.1.2 อุทฺหนุณการศึกษออบรมคูนงานในต่างประเทศ

3.1.3 สร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการผลิตกำลังคนเพื่อตอบสนองตลาดเฉพาะ (Niche Marker)

3.1.4 แลกเปลี่ยนทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ

3.1.5 แข่งขันทางวิชาการระดับนานาชาติ

3.1.6 ส่งเสริมหลักสูตรนานาชาติ

3.1.7 ผลิตสื่อ ตำราสองภาษา

3.1.8 ส่งเสริม สนับสนุนให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการศึกษา

3.1.9 ส่งเสริมความเป็นเลิศและพัฒนาอัจฉริยภาพ

3.1.10 พัฒนาการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.1.11 พัฒนาบุคลากรด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

3.2 การเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนา มีมาตรการดังนี้

3.2.1 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในระดับนานาชาติ

3.2.2 สร้างนักวิจัยมืออาชีพและสนับสนุน

3.2.3 ยกระดับการวิจัยรัฐร่วมเอกชนเชิงพาณิชย์

3.2.4 สร้างความเป็นเลิศในศูนย์พัฒนาบัณฑิตศึกษาและวิจัยต่าง ๆ

3.3 การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

3.3.1 พัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้

3.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งประดิษฐ์คนรุ่นใหม่

3.3.3 พัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น OTOP SMEs ฐูมาตรฐานสากล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาค้นพื้นฐาน ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาค้นพื้นฐานซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการที่ประกาศเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2547 โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ดังนี้

วิสัยทัศน์ สพฐ. เป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล

พันธกิจ

1. จัด ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ
2. พัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กร
3. ยกระดับขีดความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพและมุ่งสู่มาตรฐานสากล

เป้าประสงค์

1. ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และตรงตามศักยภาพ
2. ด้านคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ด้านประสิทธิภาพการบริหาร
 - 3.1 องค์กรทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกรบริหารจัดการตามแนวทางการบริหารภาครัฐแนวใหม่
 - 3.2 โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางยกระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติงานขององค์กรทางการศึกษาสู่ระดับสากล
 - 3.3 ด้านความสามารถในการแข่งขัน : ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอาชีพเพื่อพึ่งพาตนเองและเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 ประกันสิทธิและโอกาสการได้รับการศึกษาภาคบังคับให้กับประชาชนวัยเรียนทุกประเภท และตรงตามศักยภาพมีโครงการประกอบด้วยโครงการขยายบริการการศึกษาภาคบังคับ โครงการส่งเสริมสนับสนุนการบริการการศึกษาภาคบังคับสู่กลุ่มเป้าหมายพิเศษ โครงการขยายบริการการศึกษาเฉพาะทาง โครงการขยายการให้บริการการพัฒนาฟื้นฟูเตรียมความพร้อมสำหรับคนพิการและหรือบุคคลที่มีความบกพร่อง

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างทั่วถึง มีโครงการประกอบด้วย โครงการส่งเสริมองค์กร/หน่วยงานในการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

มีโครงการประกอบด้วย โครงการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย โครงการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมร่วมกันจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างคุณภาพ มีโครงการประกอบด้วย โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ โครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วม โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อเป็นต้นแบบ โครงการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 5 เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา มีโครงการประกอบด้วย โครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โครงการจัดการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โครงการเพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โครงการสร้างและพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ โครงการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศการจัดการศึกษา โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการศึกษาให้กับหน่วยงานทุกระดับ โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกขนาดเขตพื้นที่ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน โครงการถ่ายโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์ที่ 6 เพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอาชีพ มีโครงการประกอบด้วย โครงการเสริมสร้างเพิ่มขีดความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอาชีพ โครงการเพิ่มขีดความสามารถทางด้านภาษา โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนเพื่อมุ่งสู่การแข่งขันในระดับนานาชาติ โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการดำเนินการวางแผนการจัดระบบงานในโรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลักสามารถบริหารโรงเรียน และพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา นอกจากการบริหารและการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนแล้วรัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าวทางสำนัก

นายกรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ขึ้นเพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการถือปฏิบัติ¹⁸

2.2.5 อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล คือการบริหารงานยุคใหม่ที่เน้นความโปร่งใสตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ การประพฤติดชอบ การมีส่วนร่วม และกระบวนการยุติธรรมอันเป็นกลไกสำคัญในการสร้างระบบ การบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว โดยยึดหลักสำคัญ พื้นฐานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีหลัก 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลัก ความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความ ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม การเอาใจใส่ปัญหาของบ้านเมือง มี ความความกล้าหาญที่จะรับผิดชอบจากการกระทำ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ยึดหลักความ ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมตัดสินใจ บริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดให้ใช้อย่างประหยัด คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด เปิดเผยข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนทราบ และให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องในการ ดำเนินงาน รวมทั้งตรากฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่ง คณะรัฐมนตรีมีมติให้หน่วยงานราชการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารงานทุกหน่วยงาน นั้นคือการใช้หลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มี ประสิทธิภาพ ทั้ง 4 งาน คือ

1. การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหาร จัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และการมีส่วนร่วมจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร จัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดประเมินผล รวมทั้งการวัด ปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์

¹⁸ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน, เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่ง ดินค้าและครุภัณฑ์, 2547), หน้า 1-3.

1.1 เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น

1.2 เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐาน และมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

1.3 เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

1.4 เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ขอบข่าย/ภารกิจมี

- 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
- 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 7) การนิเทศการศึกษา
- 8) การแนะแนวการศึกษา
- 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา
- 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นๆ
- 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้มาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้

2) เพื่อให้เกิดผลผลิตผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงให้บริการ

3) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้้อย่างเพียงพอและมี ประสิทธิภาพ โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ

1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา

1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา

1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสม การเสนอของบประมาณ

2. การจัดสรรงบประมาณ

2.1 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา

2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ

2.3 การโอนเงินงบประมาณ

3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผล

การดำเนินงาน

3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

3.2 ประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา

4.1 การจัดการทรัพยากร

4.2 การระดมทรัพยากร

4.3 การจัดหารายได้และผลประโยชน์

4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา

5. การบริหารการเงิน

5.1 การเบิกเงินจากคลัง

5.2 การรับเงิน

5.3 การเก็บรักษาเงิน

5.4 การจ่ายเงิน

5.5 การนำส่งเงิน

5.6 การกักเงินไว้เบิกเหลือมปี

6. การบริหารบัญชี

6.1 การจัดทำบัญชีการรับ

6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา

7.2 การจัดหาพัสดุ

7.3 การกำหนดแบบรูปรายการหรือลักษณะเฉพาะ และจัดซื้อจัด

จ้าง

7.4 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

3. การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญมีวัตถุประสงค์คือ

1) เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้องรวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

2) เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

3) เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานวิชาชีพ

4) เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผล ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

4. วินัยและการรักษาวินัย

5. การออกจากราชการ

4. การบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการวัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีวัตถุประสงค์คือ

1) เพื่อให้บริการสนับสนุนส่งเสริมประสานงานและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเจตคติที่ดีเลื่อมใสศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

ขอบข่าย/ภารกิจ

1) การดำเนินการธุรการ

2) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายสถานศึกษา

5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

10) การรับนักเรียน

11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตาม

อธยาศัย

12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

13) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน

14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

15) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

16) งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ

17) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

18) งานบริหารสาธารณะ

19) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่นๆ

กล่าวโดยสรุป กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารจัดการศึกษา มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วมมือประสานใจช่วยกันพัฒนาการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้าไกลสู่ความเป็นสากลทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ โดยทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันรับผิดชอบผลิตที่เกิดจากการจัดการศึกษาของชาติให้เกิดความคุ้มค่าคุ้มทุน ประชาชนและรัฐได้ประโยชน์สูงสุด ดังนั้นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการที่ดีในรูปแบบของกฎหมาย จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาของชาติ พึงมีความตระหนักในการดำเนินการภารกิจหลักที่จะช่วยกันพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติให้มีความพร้อมในการพัฒนาประเทศได้ บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป

1. สมรรถภาพที่จำเป็นของผู้บริหาร

1.1 สามารถสร้างศรัทธาให้แก่ครูและผู้ร่วมงาน

1.2 ทำงานเป็นทีม

1.3 เป็นผู้นำทางวิชาการ

1.4 มีวิสัยทัศน์

1.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.6 มีมนุษยสัมพันธ์ดี

1.7 มีความรักความสามารถในสการบริหาร

1. 8 ก ล ้า ำ ต ัด ค ล ี น ใ จ แ ล ะ ร ับ ผ ิด ช อ บ

1. 9 ช ี ้อ ล ี ต ย์ โ ป ร ัง ใ ส

1. 10 เป็น ผู้ ประ สาน งาน ที่ ดี

1. 11 เป็น นัก ประชา ธิ ป ใ ต ย

1. 12 เป็นผู้อำนวยการความสะอาดกสนับสนุน
1. 13 เป็นแบบบออย่างที่ดี
2. แนวนวท่างการบริหาร
- 2.1 วางแผนพัฒนางานของโรงเรียนเพื่อประโยชน์แก่นักเรียนเป็นสำคัญ
- 2.2 ทิศวิเคราะห์เพื่อแปลงแนวคิดให้เป็นการปฏิบัติที่ได้ผลตามที่คิด
- 2.3 ทำงานแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นจากผู้ร่วมงานทุกฝ่าย
- 2.4 กล้าตัดสินใจและเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหาร
- 2.5 ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน
- 2.6 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนครู ผู้ปกครองและชุมชน
- 2.7 จัดการให้เพื่อนครูทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.8 ทำงานทำงานแบบมีพลัง เป็นทีมกับบุคลากรทุกฝ่าย
- 2.9 ส่งเสริมให้ครูทุกคนเข้าร่วมเสนอแนะรูปแบบการบริหารด้านวิชาการของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน
- 2.10 วางแผนบริหารงานให้เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนครู และผู้บริหาร
- 2.11 ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้และดำเนินการจัดการทรัพยากรของโรงเรียน
- 2.12 ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 2.13 ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการตรวจติดตามการดำเนินการของโรงเรียน
- 2.14 เผยแพร่และนำผลการประเมินมาให้ปรับปรุงแผนงานต่อไป
- 2.15 สนับสนุนให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและตรวจสอบระบบการเงินของโรงเรียน

จากคำกล่าวของนักวิชาการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ทำให้สรุปได้ว่าการบริหารโรงเรียนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเหมาะสม และมีแนวทางการบริหารสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคล

2.2.6 ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

การใช้ “ธรรมาภิบาล” ในการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเหมาะสมและมีแนวทางการบริหารสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ โรงเรียนนิติ

บุคคลการบริหารงานจะต้องเป็นรูปแบบใหม่เฉพาะประสิทธิภาพของการดำเนินงานของโรงเรียน ขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาโดยจำเป็นต้องจัดหาทรัพยากรวิชาการและข้อมูลสารสนเทศ จัดการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ประสานและสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว และองค์กรต่างๆ เพื่อทุกฝ่ายจะได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารโรงเรียนควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสมหลายอย่างเช่น

- 1) มีคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการศึกษา
- 2) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
- 3) ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรที่องค์กรวิชาชีพรับรอง
- 4) มีมาตรฐานวิชาชีพ
- 5) มีคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ¹⁹

2.3 แนวคิดหลักธรรมาภิบาล

2.3.1 ความหมายของธรรมาภิบาล

มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่าธรรมาภิบาล ธรรมรัฐ ธรรมราชฎ์ (Good Governance) ไว้หลายทัศนะดังนี้

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ อธิบายว่าธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการของบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรมเคารพสิทธิของผู้คนพลเมืองอย่างเสมอกัน มีระบบตัวแทนประชาชนที่สะท้อนความคิดเห็นของผู้คนได้อย่างเที่ยงตรงมีรัฐบาลที่ไม่ถืออำนาจเป็นธรรมแต่ใช้อำนาจอย่างที่ประชาชนจะตรวจสอบได้ตัวรัฐบาลเองก็มีความเอื้ออาทรต่อผู้คนสามัญเป็นอาภรณ์ประดับตนไม่ถูกรบกวนด้วยการเอาความเท็จมาให้และมีอารยะที่พอจะแสดงความรับผิดชอบหาบริหารงานผิดพลาดหรือไร้ประสิทธิผล²⁰

¹⁹เขตพื้นที่การศึกษา, สำนักงาน, การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การค่าและพัสดุภัณฑ์, 2546), หน้า 32-36.

²⁰ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, แนวคิดและวาทะกรรมว่าด้วยธรรมรัฐแห่งชาติ, เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องในวาระครบรอบ 50 ปี (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 6.

ธีรยุทธ บุญมี อธิบายว่า ธรรมาภิบาลคือกระบวนการความสัมพันธ์ ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนในการที่จำทำให้การบริหารราชการและประชาชน โดยทั่วไปในการที่จะ ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และ ตรวจสอบได้ การบริหารประเทศที่ดีควรเป็นความร่วมมือแบบสื่อสาร 2 ทาง ระหว่างรัฐบาล ประชาธิปไตยและงานสังคม เอกชน องค์การที่ไม่ใช่หน่วยงานรัฐ (NGO) โดยเน้นการมีส่วนร่วม (Participation) ความโปร่งใส และตรวจสอบได้ การร่วมกันกำหนดนโยบาย (Shared Policy Making) และการจัดการตนเอง (Self-management) ของภาคสังคมมากขึ้นเพื่อการไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมมากขึ้น²¹

ประเวศ วะสี อธิบายว่า ธรรมาภิบาล หรือธรรมรัฐว่าประกอบด้วยภาครัฐภาคธุรกิจ และภาคสังคมที่มีความถูกต้องเป็นธรรม โดยรัฐและธุรกิจต้องมีความ โปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ ถูกต้องและตรวจสอบได้ และภาคสังคมแข็งแรง ธรรมรัฐแห่งชาติ หมายถึงการที่ประเทศมีพลังขับเคลื่อนที่ถูกต้องเป็นธรรมโดยทุกทอทางสังคมเพื่อสร้างพลังทางสังคมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา ของประเทศชาติ ก่อให้เกิดธรรมรัฐแห่งชาติขึ้น²²

อานันท์ ปันยารชุน อธิบายว่า ธรรมาภิบาล คือ ผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั้งในภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้ กระทำลง ในหลายทางมีลักษณะเป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและ ขัดแย้งกันได้ โดยสาระธรรมรัฐหรือ Good Governance คือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้จะได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่า รัฐบาลจะสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชน²³

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ อธิบายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การใช้อำนาจบริหารจัดการ ทรัพยากรขององค์กรหรือประเทศ วิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อการบริหารองค์กรหรือประเทศ ส่วน ธรรมาภิบาลหรือ (Bad Governance) คือวิธีการที่เลวในการใช้อำนาจในการบริหารจัดการ

²¹ธีรยุทธ บุญมี, **ธรรมรัฐแห่งชาติยุทธศาสตร์กัญหายนะประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร, 2541), หน้า 17.

²²ประเวศ วะสี, **มุมมองธรรมรัฐในทัศนะของนายแพทย์ประเวศ วะสี, ธรรมรัฐจุดเปลี่ยน ประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง,2541), หน้า 7.

²³อานันท์ ปันยารชุน, **นานาทศนะว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี**, (นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2541), หน้า 12.

ทรัพยากรที่จำกัดขององค์กรหรือประเทศห้ามองการอภิบาลหรือ Governance ในลักษณะที่เป็น
 ธรรมชาติหรือวิธีการใช้อำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรที่จำกัดขององค์กรหรือของ
 ประเทศโดยรวม จะเห็นได้ว่ามีธรรมชาติหลากหลาย ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยที่สุด 5 ภาคดังนี้

1. ธรรมชาติภาควิชาการระหว่างประเทศ ซึ่งจะกระทบถึงธรรมชาติภายในประเทศ
2. ธรรมชาติภาครัฐหรือธรรมชาติ
3. ธรรมชาติภาคธุรกิจเอกชนหรือบริษัท
4. ธรรมชาติภาคประชาสังคม
5. ธรรมชาติภาคบุคคลและครอบครัว²⁴

ธรรมชาติสากลพัฒนาขึ้นเต็มรูปแบบก็จำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลายประการ
 ดังปรากฏในข้อเสนอแนะ ต่อไปนี้

1. การพยายามปรับระบบวัฒนธรรมอุปถัมภ์ให้สอดคล้องกับสภาพโลกปัจจุบัน
2. การเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การพัฒนาที่มีมาแต่เดิมโดยส่งเสริมแต่เศรษฐกิจแบบตลาด
 ที่พึ่งพาการส่งออกเพียงอย่างเดียว มาเป็นเศรษฐกิจแบบสมบูรณ์ที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจแบบ
 พอเพียงระดับชุมชนควบคู่กันไปแบบเศรษฐกิจแบบตลาด
3. การดำเนินการปฏิรูปการเมืองต่อโดยออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญอย่างครบถ้วนและ
 สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญโดยเร็ว
4. ปฏิรูปภาคธุรกิจเอกชนให้โปร่งใสและถูกต้องเป็นธรรมขึ้น
5. เร่งสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมและเพื่อส่วนรวมของประชาสังคมในการบริหาร
 จัดการบ้านเมืองเพื่อทำให้เกิดการควบอำนาจภาครัฐ
6. สร้างระบบส่งเสริมธรรมชาติโดยผ่านการรวมตัวของบุคคลในสังคม

สมาน รั้งโยกฤษได้ให้ความหมายของคุณลักษณะของการบริหารจัดการที่ดี (Good
 Governance) หรือ “ธรรมชาติ” ที่เป็นสากลนั้นมีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) คือ เป็นการบริหารราชการที่
 ประชาชนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน (Equity) ไม่ว่าจะเป็น

²⁴ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, การสร้างธรรมชาติ (Good Governance) ในสังคมไทย. 2542, หน้า 11-12.

โอกาสในการเข้าร่วมในทางตรงและทางอ้อมโดยผ่านกลุ่มผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยชอบธรรม

2. การมีความสุจริตและโปร่งใส (Honesty and transparency) คือเป็นการบริหารราชการที่มีความสุจริตและโปร่งใส ซึ่งรวมถึงการมีระเบียบและการดำเนินการที่เปิดเผยตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าถึง และได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเสรีเป็นธรรมและถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

3. การมีพันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) คือเป็นการบริหารราชการที่มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และบทบาทที่มีต่อสาธารณชน โดยมีการจัดองค์กรหรือการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เน้นการดำเนินงานเพื่อสนองตอบความต้องการของกลุ่มต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรมตามปกติ

4. การมีกลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) คือเป็นการบริหารที่มีองค์ประกอบของผู้ที่เป็นรัฐบาลหรือผู้ที่เข้าร่วมบริหารประเทศที่มีความเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมโดยรวม ไม่ว่าจะ โดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง แต่ต้องเป็นรัฐบาลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนว่า มีความสุจริต มีความเที่ยงธรรม และมีความสามารถในการบริหารประเทศได้

5. การมีกฎเกณฑ์ที่ยุติธรรมและชัดเจน (Fair Legal Framework and Predictability) คือเป็นการบริหารราชการที่มีกรอบของกฎหมายที่ยุติธรรมสำหรับกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ซึ่งกฎเกณฑ์ที่มีการบังคับใช้ และสามารถใช้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพเป็นกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนซึ่งคนในสังคมทุกส่วนเข้าใจ สามารถที่จะคาดหวังและรู้ว่า จะเกิดผลอย่างไรหรือไม่

6. การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) คือเป็นการบริหารที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน จะเป็นด้านการจัดกระบวนการทำงาน การจัดองค์การ การจัดสรรบุคคล และมีการใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีการดำเนินการและการให้บริการประชาชนที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจและกระตุ้นการพัฒนาของสังคมในทุกด้าน²⁵

คำว่า ธรรมาภิบาล ในปัจจุบันที่ประกอบด้วย ความชอบด้วยกฎหมาย (Legitimacy) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) การมีส่วนร่วม (Participation) และความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) นั้นจะเห็นว่าเป็นคำที่เหมาะสมใช้ในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งไม่มีวิธีการที่จะให้ได้ผู้ปกครองที่ดี และผู้ปกครองมิได้ปกครองถาวร ด้วยระบบและการ

²⁵ สมาน รังสิโยกฤษฎ์, การบริหารราชการไทยอดีตปัจจุบัน และอนาคต, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, 2543), หน้า 10-11.

ตรวจสอบระบบตามลักษณะดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญ กล่าวคือ เป็นการเชื่อมั่นในระบบมากกว่าตัวบุคคล

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวไว้ว่าคำว่าธรรมาภิบาลหรือ (Good Governance) มีการใช้คำศัพท์ที่ใช้กันอยู่หลายคำ ได้แก่ ธรรมาภิบาล การปกครองที่ดี ธรรมรัฐ ในคู่มือฉบับนี้ใช้คำว่า”การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 อย่างไรก็ดี (Good Governance) โดยศัพท์หมายถึง กติกา หรือกฎเกณฑ์การบริหารการปกครองที่ดีเหมาะสมและเป็นธรรมที่ใช้ในการธำรงรักษาสังคม บ้านเมืองและสังคมดีมีคุณภาพเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายปฏิบัติการฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไข ภาวะวิกฤตอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต อันหมายถึง การจัดการบริหารทรัพยากรและสังคมที่ดีในทุกๆ ด้าน และทุกๆ ระดับ รวมถึงการจัดระบบขององค์กรและกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการของรัฐบาล และรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาลองค์กรเอกชน ชมรมและสมาคมเพื่อกิจกรรมต่างๆ นิติบุคคลเอกชน และภาคประชาสังคม²⁶

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมีคุณภาพเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขภาวะวิกฤตอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความร่วมมือ อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบันการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล(Good Governance)

2.3.2 องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวไว้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มีความถูกต้องเป็นธรรม สุจริตโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

²⁶ นายกรัฐมนตรี, สำนัก, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542, (กรุงเทพมหานคร : กองกลาง, 2542) , หน้า 2-3.

การวิจัยครั้งนี้ยึดถือองค์ประกอบธรรมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความรับผิดชอบ
5. หลักการมีส่วนร่วม
6. หลักความคุ้มค่า

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินงานตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

แต่ละหลักสามารถจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับภาครัฐ และระดับองค์กร ซึ่งแต่ละระดับมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน กล่าวคือ องค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีของระดับภาครัฐ และระดับประเทศต่อไป ในทางกลับกัน การกำหนดบทบาทของภาครัฐ ภาครัฐกิจเอกชน และภาคประชาชนในระดับประเทศจะมีผลต่อบทบาทภารกิจและการบริหารจัดการของระดับภาครัฐและระดับองค์กรด้วย โดยได้มีผู้ให้ความหมายขององค์ประกอบของธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการ ไว้ดังนี้

1. หลักนิติธรรม

สุดจิต นิमितกุล ได้ให้ความหมายว่าหลักนิติธรรมเป็นการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยมีความเป็นธรรม²⁷

²⁷สุดจิต นิमितกุล, “กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารกิจการที่ดี”, ในการปกครองที่ดี (Good Governance) (กรุงเทพฯ: เทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2543), หน้า 3.

ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมาก, พระเฉลย สาร์ง และ พระสุวรรณชัย เชาว์ชื่น ได้ให้ความหมายว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของสถานศึกษา อันเป็นที่ยอมรับของบุคลากร และทุกคนยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ เหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎ ระเบียบข้อบังคับ มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล²⁸

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความหมายว่าเป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจและปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล²⁹

สำนักนายกรัฐมนตรี โดยอ้างถึงคู่มือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้ให้ความหมายของคำว่าหลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับ การให้เป็นไปตามกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกาและการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิกซึ่งมีใน 3 ระดับ คือ

ในระดับประเทศ หมายถึง กระบวนการเสนอร่างกฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ เป็นไปด้วยความชอบธรรม เนื้อหาของกฎหมายมีความทันสมัย เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้นจะต้องไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญข้อบังคับคนอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติและไม่ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ในระดับภาครัฐ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบที่ใช้ในการบริหารงานร่วมกันภายในภาครัฐ เช่นกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ พัสดุและบริหารบุคคล ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการศึกษาปรับปรุงตามแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐเพื่อให้เนื้อหามีความทันสมัย และเอื้อต่อการบริหารงานที่คล่องตัวและรับผิดชอบต่อผลงานและประชาชนของแต่ละองค์กร

²⁸ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมาก, พระเฉลย สาร์ง และ พระสุวรรณชัย เชาว์ชื่น “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1” , วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแก้ว, หน้า 22.

²⁹นายกรัฐมนตรี, สำนัก, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542, (กรุงเทพมหานคร : กองกลาง, 2542), หน้า 9.

ในระดับองค์กร หมายถึง กฎ กติกาที่ใช้ในการบริหารงานภายใน เช่น การมาทำงานหรือเข้าประชุมให้ตรงต่อเวลา การให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกันรวมถึงข้อตกลงในการปรับเปลี่ยนหน้าที่ภายในองค์กร³⁰

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีความเป็นธรรมสามารถปกป้องคนดีและลงโทษคนไม่ดีได้มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป การดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใสและตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน³¹

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักนิติธรรม หมายถึง ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นข้อตกลงของหน่วยงาน โดยที่ระเบียบและหลักเกณฑ์การบังคับเหล่านั้นต้องเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสมาชิก ระเบียบและหลักเกณฑ์เหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกในหน่วยงานและผู้รับบริการ รวมทั้งมีสภาพเอื้อต่อการควบคุมและพัฒนาผู้รับบริการด้วยการกำหนดและการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

2. หลักคุณธรรม

พระมหาดิศร ถิรสีโล ให้ความหมายคุณธรรมไว้ว่า หมายถึง ความดีสูงสุดปลูกฝังอยู่ในอุปนิสัยอันดีงามอยู่ในจิตสำนึกของความรู้สึกผิดชอบชั่วดี อันเป็นเครื่องหมายเหนี่ยวรั้งควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองคามปรารถนานอกจากนี้ยังอ้างถึง กู๊ด (Good) ว่าให้ความหมายของคุณธรรมไว้ 3 นัย คือ

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ได้กระทำจนเคยชิน
2. คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณคนได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม
3. คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่ยึดมั่นในการปฏิบัติทางจรรยาต่อสังคม³²

³⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

³¹คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน, เอกสารประกอบคำบรรยายการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน, (กรุงเทพมหานคร : กองกลางสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542), หน้า 24.

³²พระมหาดิศร ถิรสีโล, คุณธรรมสำหรับครู, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, 2540), หน้า 57.

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า คุณธรรม คือ คุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ตั้งงามให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ เช่น ความรักความเมตตา ความสงสารอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความยินดี การวางตัวเป็นกลาง ความมีน้ำใจ เสียสละ ความกตัญญูกตเวที ความละเอียดและกลัวบาป ความเคารพบนอบ และความสุภาพอ่อนโยนเป็นต้น³³

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความหมายว่า หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติในระดับประเทศ ประชาชนแต่ละคนทำหน้าที่อย่างถูกต้องคือเลือกทำงานที่สุจริตและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อส่วนร่วม ปฏิบัติตามกฎหมาย และเป็นพลเมืองดี คือ ถือปฏิบัติตามขรรษาธรรมได้แก่

1. สัจจะการรักษาความสัตย์
2. ทมะ การรู้จักข่มใจตนเอง
3. ขันติ การอดทน อดกลั้น และอดออมและ
4. จาคะ การรู้จักละวางความชั่ว ความสุจริต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่คนไทยทุกคนในโอกาสครบ 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์ (ปี 2525) ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนด้วย

ในระดับภาครัฐ ผู้แทนประชาชนที่เข้าไปบริหารราชการต้องเข้าสู่หน้าที่ด้วยความชอบธรรมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายการเมือง และฝ่ายประจำจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 77

ในระดับองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งจัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และปฏิบัติตามข้อบังคับ ก.พ.ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2537 คือมีจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน ต่อผู้ร่วมงาน และต่อประชาชนและสังคม³⁴

³³พระธรรมปิฎก, พุทธธรรมศาสนาพัฒนาคนและสังคม, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, 2540), หน้า 18.

³⁴นายกรัฐมนตรี, สำนัก, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542, (กรุงเทพมหานคร : กองกลาง, 2542), หน้า 9-11.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ให้ความหมายว่า คือการร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุดสังคมมีเสถียรภาพอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความมีระเบียบวินัย³⁵

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักคุณธรรม หมายถึงการปฏิบัติในการทำในสิ่งที่ถูกต้องด้วยความซื่อสัตย์ จริใจ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามบนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรมประชาชนแต่ละคนทำหน้าที่อย่างถูกต้องคือเลือกทำงานที่สุจริตและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อส่วนร่วม ปฏิบัติตามกฎหมาย และเป็นพลเมืองดี ภายใต้อำนาจบังคับของผู้นับบริการและยังประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

3. หลักความโปร่งใส

สุดจิต นิमितกุล ได้ให้ความหมายว่าความโปร่งใสของข้อมูลต่างๆ ต้องตรงกับความเป็นจริงข้อเท็จจริงของการดำเนินการและความสามารถตรวจสอบได้มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนด³⁶

เจริญ เกษภูววัลย์ ได้ให้ความหมายของคำว่า โปร่งใส คือการเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายและกระบวนการปฏิบัติด้านต่างๆ ของรัฐบาล โดยมีความเชื่อมั่นว่ารัฐบาลมีความตั้งใจจริงในอันที่จะดำเนินการตามนโยบายและกระบวนการปฏิบัติที่ประกาศไว้³⁷

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใส ดังนี้

มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้น

³⁵คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน, เอกสารประกอบคำบรรยายการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน, (กรุงเทพมหานคร : กองกลางสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542), หน้า 24.

³⁶สุดจิต นิमितกุล, “กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารกิจการที่ดี”, ในการปกครองที่ดี (Good Governance) อ่างแล้ว, หน้า 4.

³⁷เจริญ เกษภูววัลย์, การวางมาตรฐานธรรมาภิบาล, (กรุงเทพมหานคร : พอดี, 2545), หน้า 147.

จะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้ส่วนเสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลคำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมสุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่นและมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กำหนดโดยกฎหมายบัญญัติ

มาตรา 100 บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชีได้รับเลือกตั้ง และมีให้นำคะแนนเสียงดังกล่าวมารวมคำนวณ เพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองวิธีคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียงที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองแต่ละพรรคได้รับอันจะถือว่าบุคคลซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งตามสัดส่วนที่คำนวณได้ให้ไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้งเรียงตามลำดับจากหมายเลขต้นบัญชีลงไปตามจำนวนสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คำนวณได้สำหรับบัญชีรายชื่อนั้น³⁸

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความหมายว่า หลักความโปร่งใส หมายถึงการสร้างความเข้าใจวางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ชัดเจน

ในระดับประเทศ ประชาชนมีอิสระในการสื่อสาร สื่อมวลชนสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่และมีจริยธรรม มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องได้

ในระดับภาครัฐ การตัดสินใจและการปฏิบัติงานของภาครัฐต้องมีความโปร่งใส เรื่องนี้เป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจลงทุนที่เหมาะสมของภาคธุรกิจ ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐจะ

³⁸“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก. ตุลาคม 2540, หน้า 15-20.

ช่วยให้ภาคธุรกิจเอกชนและประชาชนตัดสินใจได้ถูกต้อง และประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ช่วยให้ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็น และใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความ เป็นจริงอันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น

ในระดับองค์กร ประชาชนรู้ขั้นตอนที่จะติดต่อกันและสามารถตรวจสอบการทำงาน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2532 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อ ประชาชนและภายในองค์กรจะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน เงิน คน มีการสื่อสารที่ดีภายในด้วย เช่น มีการกระจายข่าวรายวันหรือรายสัปดาห์เพื่อให้สมาชิกในองค์กร ได้ทราบความเคลื่อนไหวขององค์กร³⁹

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้ให้ความหมายว่า ความโปร่งใส ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ส่วนราชการจำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนหรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจของส่วนราชการที่มีความสัมพันธ์ และชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วนราชการที่มีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อ สาธารณะ⁴⁰

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของ หน่วยงานและผู้บริการกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของภาครัฐและเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ชัดเจน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความ โปร่งใสตรวจสอบได้

4. หลักความรับผิดชอบ

³⁹ นายกรัฐมนตรี, สำนัก, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542. (กรุงเทพมหานคร : กองกลาง, 2542), หน้า 12.

⁴⁰ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน, เอกสารประกอบคำบรรยายการใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการบริหารงาน, (กรุงเทพมหานคร : กองกลางสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือน, 2542), หน้า 24.

สุดจิต นิमितกุล ได้ให้ความหมายว่าเจ้าหน้าที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจจากผู้บริหารคือประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่⁴¹

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความหมายว่า หลักความรับผิดชอบหมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลดีจากการกระทำของตน

ในระดับประเทศ ประชาชนรู้เข้าใจการใช้สิทธิ เสรีภาพและปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และมีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของภาครัฐ ธุรกิจเอกชนมีหน้าที่สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ให้ผู้บริโภค และไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในท้องที่

ในภาครัฐ มาตรา 88 ของรัฐธรรมนูญกำหนดแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใดเพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้งการจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบ ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำจะต้องมีความชัดเจน โดยให้ฝ่ายการเมืองรับผิดชอบในเรื่องนโยบาย ส่วนฝ่ายประจำรับผิดชอบในการดำเนินการให้บรรลุตามนโยบาย กรณีเกิดปัญหาในสังคม ภาครัฐต้องชี้แจงต่อประชาชนได้

ในระดับองค์กร มีการกำหนดโครงสร้างและระบบการใช้อำนาจใหม่ มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่ระดับล่าง เพื่อให้ความรับผิดชอบในทุกระดับมีความชัดเจนและมีรายงานประจำปี รายงานผลการปฏิบัติงานที่มีตัวชี้วัดความสำเร็จตรงกันให้ประชาชนรับผิดชอบด้วย⁴²

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักความรับผิดชอบ หมายถึงความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุความสำเร็จ สอดคล้องตามกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ของทางราชการที่

⁴¹สุดจิต นิमितกุล, *กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารกิจการที่ดี, ในการปกครองที่ดี (Good Governance)*, อ่างแล้ว, หน้า 2.

⁴²นายกรัฐมนตรี, สำนัก, *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2542*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2542), หน้า12-13.

เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ สังคม ประชาชน และประเทศโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการและส่วนร่วมเป็นสำคัญรวมทั้งผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานดังกล่าวทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียหายตลอดจนพร้อมแสดงข้อเท็จจริงในการประกอบภารกิจต่อสาธารณชน สามารถชี้แจงเหตุผลได้และพร้อมต่อการรับตรวจสอบจากสาธารณะ

5. หลักการมีส่วนร่วม

วีระ ไชยธรรม กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจในปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ หรือการแสดงประชามติ⁴³

สมาน รั้งสิโยกฤษณ์ ให้ความหมาย หลักการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงการบริหารราชการที่ประชาชนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในการกระบวนกาตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเข้าร่วมในทางตรงหรือทางอ้อมโดยผ่านกลุ่มผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยชอบธรรม การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเสรีนี้รวมถึงการให้เสรีภาพแก่สื่อสารมวลชนและประชาชนในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ คุณลักษณะสำคัญบางประการหนึ่งที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมคือการมีรูปแบบการปกครองและการบริหารที่กระจายอำนาจ⁴⁴

สถาบันพระปกเกล้า กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ⁴⁵

ชนันชัย รัตนไทรแก้ว ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนตามหลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารโรงเรียนด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปโดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรและประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้เพื่อให้แสดง

⁴³วีระ ไชยธรรม, หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance), (นนทบุรี : ก.พ., 2542), หน้า 11.

⁴⁴สมาน รั้งสิโยกฤษณ์, การบริหารราชการไทยอดีต ปัจจุบัน และอนาคต, อ่างแล้ว, หน้า 11.

⁴⁵พระปกเกล้า, สถาบัน, ทศวรรษตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2549), หน้า 13.

ความคิดเห็น ตัดสินใจ แก้ไขหารวมถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานการประชาพิจารณ์ หรือการแสดงประชามติอื่น ๆ⁴⁶

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความหมายว่า หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ เป็นภาระหนักในสิทธิและหน้าที่ความสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม การเอาใจใส่ในปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการทำของตนโดยมีส่วนร่วมใน 3 ระดับ คือ

ในระดับประเทศ รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิร่วมในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน (มาตรา 60) และให้รัฐส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองรวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ (มาตรา 76)

นอกจากนี้ยังให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศรวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น (มาตรา 78) และให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาอบรมด้วย (มาตรา 81)

ในระดับภาครัฐระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังการแสดงความคิดเห็นในปัญหาสำคัญของชาติที่มีข้อโต้เถียงหลายฝ่าย เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจของรัฐในการดำเนินงานอันมีผลกระทบต่อประชาชน และควรมีการสำรวจความเห็นของผู้รับบริการเพื่อปรับปรุงงานให้เกิดประโยชน์สูงขึ้นหลักความโปร่งใสหลักความมีส่วนร่วม

ในระดับองค์กรจะต้องมีการวางระบบการรับฟังความเห็นและการรับเรื่องราวร้องทุกข์จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และขณะเดียวกันภายในองค์กรเองจะต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารภายในด้วย⁴⁷

⁴⁶ ธนันชัย รัตนไทรแก้ว, “การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของ โรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์), 2549, หน้า 84.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (2544:13-54) มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหลักการมีส่วนร่วมดังนี้

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น

มาตรา 42 ในกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษารวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ดังนี้

⁴⁷ นายกรัฐมนตรี, สำนัก, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542, อ้างแล้ว, หน้า 12-13.

1. ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนด

2. ให้นุคคณ ครอบครวั ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดการและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น⁴⁸

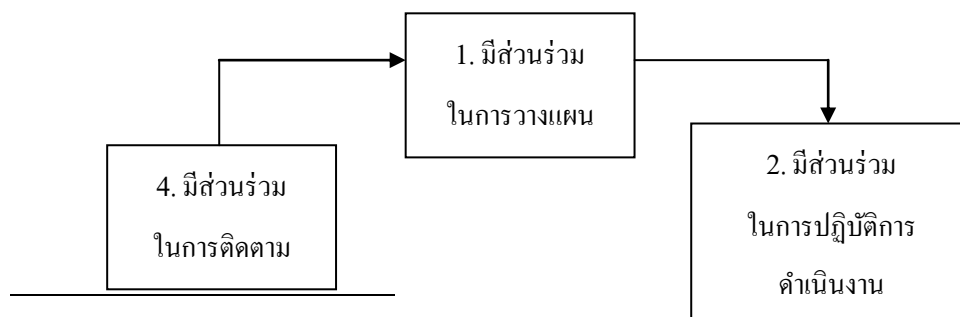
สถาบันพระปกเกล้า กล่าวไว้ว่าหากพิจารณากระบวนการของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นพลวัต เอาอาจแบ่งกระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ การเข้าถึงเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนและร่วมงานแผนกิจกรรม

2. การปฏิบัติการดำเนินการ ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ การตัดสินใจ

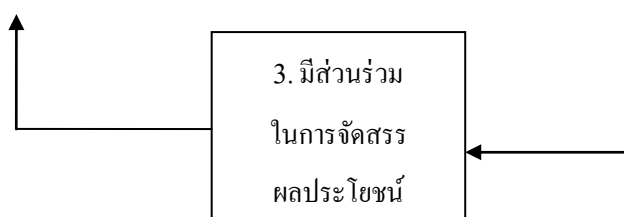
3. การจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันเป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือผลของกิจกรรมหรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

4. การติดตามประเมินผลเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมต่างๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการตั้งเกณฑ์ในการประเมินกิจกรรม ซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป⁴⁹

⁴⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 12-13.

⁴⁹พระปกเกล้า, สถาบัน, **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544), หน้า 35.

แผนภาพที่ 2.1 แสดงกระบวนการมีส่วนร่วม

กล่าวโดยสรุป หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงาน และผู้รับบริการ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้ผลกระทบจากการบริหารหรือการดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงาน ได้รับรู้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ รวมทั้งสนับสนุนติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ

6. หลักความคุ้มค่า

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กล่าวว่า หมายถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ⁵⁰

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา กล่าวว่า หลักความคุ้มค่า หมายถึงการใช้จ่ายภาษีอากรของประชาชนต้องเกิดผลดี คือ ใช้ตามความจำเป็นมุ่งสู่เป้าหมายแผนงานและพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชน หลักความคุ้มค่ายังหมายถึงความถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากร คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์⁵¹

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความหมายว่า หลักความคุ้มค่า หมายถึงการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยตรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

⁵⁰คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน, เอกสารประกอบคำบรรยายการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน, (กรุงเทพมหานคร : กองกลางสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542), หน้า 24.

⁵¹ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน, การบริหารเขตพื้นที่การศึกษา : เพื่อพัฒนาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545), หน้า 17.

ในระดับประเทศ การใช้ทรัพยากรของประเทศต้องเป็นไปด้วยความประหยัดหมุนเวียนใช้ และสร้างทดแทนใหม่อย่างมีประสิทธิภาพพยายามลดการเกิดมลภาวะทั้งในดิน ในน้ำและบนอากาศ เพื่อการส่งทอดทรัพยากรที่มีความสมบูรณ์ให้คนไทยรุ่นถัดไป

ในระดับภาครัฐ ทุกหน่วยงานจะต้องใช้งบประมาณอย่างประหยัดมีรายงานผลการทำงาน และแสดงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรต่อสาธารณะซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีความเข้าใจอย่างดีในเรื่องประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าของโครงการ

ในระดับองค์กร ผู้บริหารต้องทบทวนในความรับผิดชอบทั้งหมดเพื่อพิจารณาถ่ายโอนงานที่ภาครัฐกิจเอกชน หรือภาคประชาชนทำได้มีประสิทธิภาพสูงกว่าออกไปเลือกนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ และพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ให้ความหมายว่าเป็นความพึงพอใจของผู้รับบริการความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ⁵²

กล่าวโดยสรุปว่า หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ด้วยความประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในองค์ประกอบของธรรมาภิบาลนั้น หมายถึง หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มีความถูกต้องเป็นธรรม สุจริต โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การวิจัยครั้งนี้ยึดถือองค์ประกอบธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ พ.ศ.2542 ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม หมายถึง ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นข้อตกลงของหน่วยงานโดยที่ระเบียบและหลักเกณฑ์การบังคับเหล่านั้นต้องเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสมาชิก ระเบียบและหลักเกณฑ์เหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกในหน่วยงานและผู้รับบริการรวมทั้งมีสภาพเอื้อต่อการควบคุมและพัฒนาผู้รับบริการด้วยการกำหนดและการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

⁵² นายกรัฐมนตรี, สำนัก, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.2542, อ้างแล้ว, หน้า 12-13.

2. หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติในการทำสิ่งที่ถูกต้องด้วยความซื่อสัตย์จริงใจยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม บนพื้นฐานของศีลธรรมภายใต้ระเบียบข้อบังคับของผู้รับบริการและยังประโยชน์ต่อสังคมละประเทศชาติ

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความเข้าใจไว้วางใจซึ่งกันและกันของหน่วยงานและผู้บริการกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ส่วนราชการจำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนหรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ชัดเจน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสดูตรวจสอบได้

4. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุความสำเร็จ สอดคล้องตามกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ สังคม ประชาชน และประเทศโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการและมีส่วนร่วมเป็นสำคัญรวมทั้งผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานดังกล่าว ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียหยุดยั้งพร้อมแสดงข้อเท็จจริงในการประกอบการภารกิจต่อสาธารณชนสามารถชี้แจงเหตุผลได้และพร้อมต่อการรับตรวจสอบจากสาธารณะ

5. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานและผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการบริหารหรือการดำเนินงานต่างๆของหน่วยงาน ได้รับรู้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุนติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดด้วยความประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวมาทั้งหมดสรุปความได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง ระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายความสำเร็จอย่างแท้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุด

2.4 การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล

2.4.1 ธรรมาภิบาลของการบริหารการศึกษา

ธีระ รุญเจริญ กล่าวว่า เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่า การนำธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรทุกประเภททุกระดับ

ไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ องค์กรทางการศึกษาหรือองค์กรทางสังคมต่างๆ ทั้งนี้เพราะ ธรรมชาติของการบริหารจัดการที่ดี เป็นการบริหารจัดการที่สร้างประโยชน์และความเป็นธรรม ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนำไปสู่ความสำเร็จเรื่องทั้งหมด

การบริหารจัดการจะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยในรูปแบบแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ อีกต่อไป เพราะการบริหารจัดการในความเป็นจริงมิใช่เป็นการบริหารจัดการที่ดี แต่ยังเป็น การบริหารจัดการค่อนข้างจะเป็นธรรมชาติ ย่อมส่งผลกระทบต่อองค์กรได้

ภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมากมายและรวดเร็ว วัฒนธรรมประชาธิปไตยอุปถัมภ์ ทุนนิยม และอภิสิทธิ์ จึงยังคงอยู่และรุนแรงขึ้น ทั้งนี้เพราะขาด มาตรการทางจริยธรรม ความจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์กลยุทธ์ที่เหมาะสมหลายประการ จึงหลีกเลี่ยง ไม่ได้ดังนั้น หน่วยงานการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่สำคัญยิ่งในสังคมจำเป็นต้อง ได้รับความปฏิบัติที่ดีขึ้นกว่าเดิม การนำหลักธรรมชาติมาใช้ในการดำเนินการเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้บริหารทุกระดับจำเป็นต้องตระหนักในเรื่องนี้

สืบเนื่องจากการปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหาร ได้มีความพยายามนำรูปแบบการ บริหารจัดการที่ยึดแนวทางธรรมชาติมาใช้ในการทุกระดับองค์กร ไม่ว่าจะเป็นระดับกระทรวง ระดับเขต พื้นที่ และระดับโรงเรียน

ในระดับสถานศึกษา มีความจำเป็นต้องนำธรรมชาติมาใช้ในการบริหารจัดการเนื่องจาก ความเปลี่ยนแปลง และเคลื่อนไหวหลายประการคือ

ประการที่ 1 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 เพื่อใช้กับหน่วยงานราชการทั่วไป ภาครัฐ และหน่วยงานภายในกำกับรัฐ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ

1. จัดส่วนราชการใหม่โดยบูรณาการภารกิจเพื่อกำหนดแผนบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาจัดองค์กรให้มีประสิทธิภาพและรองรับการปฏิรูประบบราชการต่อไป
3. กำหนดแผนปฏิบัติราชการที่ทำให้เกิดการบริหารราชการที่ดี ให้นำไปปฏิบัติในแนว ทเดียวกันและเกิดผลสัมฤทธิ์ของงานที่สามารถวัดผลได้อันสอดคล้องกับมาตรา3(1) แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545

ประการที่ 2 การนำการบริหารจัดการฐานโรงเรียน (School-Based Management : SBM) มาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้นำรูปแบบการบริหารฐานโรงเรียนเผยแพร่และฝึกอบรมให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยสอดคล้องกับหลักการของธรรมาภิบาลเกือบทั้งหมด จึงเป็นการสอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546

ประการที่ 3 ตามที่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) มาตรา 39 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 35 บัญญัติไว้ว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่โรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลเมื่อมีการยุบสถานศึกษาตามวรรคหนึ่งให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง

ดังนั้น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษาจึงจะบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา⁵³

2.4.2 ธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการฐานโรงเรียน (Good Governance of SBM)

ธีระ รุญเจริญ ได้กล่าวเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการฐานโรงเรียนว่าในระยะ 4-5 ปี มาจนถึงปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา ได้พยายามนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ โดยมีโครงการพัฒนาการนำการบริหารฐานโรงเรียน (Good Governance of SBM) มาใช้ในโรงเรียนขั้นพื้นฐานโดยเน้นการในบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่กำหนดไว้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

หลักการของการบริหารโรงเรียน เป็นหลักการบริหารฐานโรงเรียนเป็นหลักการที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลทั้งหมด ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกันในเรื่องนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้สรุปหลักการทั่วไป เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการดังนี้

หลักที่ 1 การกระจายอำนาจ คืนอำนาจการศึกษาให้กับประชาชน สำหรับประเทศไทยจะมีการกระจายอำนาจส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา

หลักที่ 2 การบริหารตนเอง สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้นภายใต้การบริหารในรูปแบบขององค์กรคณะบุคคล

⁵³ธีระ รุญเจริญ, ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง, 2550), หน้า 23-24.

หลักที่ 3 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผนตัดสินใจกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา

หลักที่ 4 ภาวะผู้แบบเกื้อหนุนเป็นภาวะผู้นำที่เน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

หลักที่ 5 การพัฒนาทั้งระบบ ปรับทั้งเรื่องโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร โดยการเปลี่ยนแปลงต้องให้ระบบทั้งหมดเห็นด้วยและสนับสนุน

หลักที่ 6 ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ โรงเรียนต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ภาพความสำเร็จของสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น มีความคล่องตัวเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการตามความต้องการของตนเองได้มากขึ้น ตามแนวทางการบริหาร และการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริม จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่ต้องกระจายอำนาจและมอบอำนาจที่มีตามสายบังคับบัญชาไปให้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลให้มากที่สุด รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรให้เพียงพอตามเกณฑ์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายตัวชี้วัดของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁵⁴

2.4.3 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 นั้น เป็นเจตนารมณ์ที่ต้องการให้สถานศึกษาพัฒนาความเข้มแข็งด้วยตนเองเป็นสำคัญ โดยมีมาตรา 44 เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผู้ทรงอำนาจในหน่วยเหนือต้องเพิ่มความอิสระความคล่องตัวและอำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองให้มากที่สุดในการบริหารจัดการของสถานศึกษาบนบรรทัดฐานความรับผิดชอบต่อภารกิจหน้าที่และผลความสำเร็จที่เกิดขึ้น และต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลักได้แก่

1. หลักนิติธรรม เป็นการใช้อำนาจที่ต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรมและความยุติธรรม โดยการปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับทั้งที่มีอยู่และมีขึ้นใหม่ต้องมีความถูกต้องและไม่เกิดการสับสน หวาดระวางของผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการแสวงหาประโยชน์ในการดำเนินการ

2. หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม และเน้นถือความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย

⁵⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 29-30.

3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ร่วมงาน ประชาชน สังคม ที่ได้ปฏิบัติด้วยความถูกต้องตามหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมที่สามารถใช้การตรวจสอบเข้ามาอยู่ในกระบวนการ และมีการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะชนทราบและร่วมตรวจสอบ

4. หลักความมีส่วนร่วม เป็นการสร้างการรับรู้เรื่องของการเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจ ของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่น

5. หลักความรับผิดชอบ เป็นความตระหนักในสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหน้าที่ที่เกิดขึ้น และผลสำเร็จที่สถานศึกษาทำความตกลงไว้กับระดับสูงและต่อสังคม

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม และมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ตามหลักวิชาที่ได้สร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งให้กับสถานศึกษา ชุมชน และสังคม ไม่ให้เกิดผลแทรกซ้อนตามมาสร้างค่าใช้จ่ายความสิ้นเปลืองทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมในภายหลังความเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนก่อให้เกิดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเอกชน และกฎหมายมหาชนหลายอย่าง ทำให้ความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม การนำหลักธรรมาภิบาลที่กล่าวไว้ข้างต้นมาใช้ในการบริหารจัดการยังมีความจำเป็นมากขึ้น⁵⁵

ทั้งนี้ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการ โรงเรียนนิติบุคคล พ.ศ.2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้ ธีระ รุญเจริญ⁵⁶

1. ให้สถานศึกษามีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

2. ในกิจการทั่วไปของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนนิติบุคคลสถานศึกษา

3. ให้สถานศึกษามีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษาใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา เว้นแต่การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา

⁵⁵ศึกษาธิการ, กระทรวง, แนวการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2549), หน้า 89.

⁵⁶ธีระ รุญเจริญ, ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา, อ้างแล้ว, หน้า 32-33 .

ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเมื่อจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้สถานศึกษารายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบโดยเร็ว

ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคตามวรรคหนึ่งได้

4. ในกรณีที่จะต้องมีการจดทะเบียนสิทธิขึ้นหรือดำเนินการทางทะเบียนใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการทางทะเบียนดังกล่าวในนามบุคคลสถานศึกษา

5. ในกรณีนิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องคดีให้สถานศึกษารายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดีโดยเร็ว

ในกรณีนิติบุคคลสถานศึกษาจะเป็น โจทย์ฟ้องคดีในนามของตน ให้กระทำได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัด

6. สถานศึกษาจะมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณในฐานะของที่ตั้งไว้สำหรับสถานศึกษาตามที่ได้รับการกำหนดวงเงิน และได้รับมอบอำนาจจากเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดทั้งนี้ยกเว้นในหมวดเงินเดือน

7. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบหรืออยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบตามหลักเกณฑ์ที่ระบุในข้อ 6 ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

8. การรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษาให้สถานศึกษารับบริจาคตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการและตามหลักเกณฑ์ที่เลขานุการและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

9. การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินและบัญชีสถานศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบที่เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด

10. ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ตามข้อ 6 ไว้เป็นหลักฐานและให้สรุปรายการบัญชีทรัพย์สินดังกล่าวรายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัด ทราบทุกสิ้นปีงบประมาณให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีทรัพย์สินดังกล่าวแล้วรายงานให้เลขาธิการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบโดยเร็ว

11. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

12. เมื่อมีประกาศ ยุบ รวม เลิก สถานศึกษา ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินและชำระบัญชีรวมทั้งดำเนินการ โอนหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ยังคงเหลืออยู่ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

13. ให้เลขาธิการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ การบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และยึดสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางนั้นเป็นหลักการที่ทำให้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีความเข้มแข็งและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้ แต่คงกล่าวไม่ได้ทั้งหมดว่าสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลนั้นมีความเข้มแข็งในการบริหารเหมือนกันไปทั้งหมด เนื่องจากศักยภาพและความพร้อมรวมทั้งบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันมาก จึงจำเป็นต้องอย่างหนึ่งที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะวิเคราะห์คัดแยกศักยภาพและความพร้อมที่แตกต่างกันดังกล่าวออกเป็นกลุ่มๆ เพื่อจัดและเลือกวิธีการสนับสนุนส่งเสริมให้ตรงกับศักยภาพและความไม่พร้อมเป็นกรณีไป ในกรณีนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีเครื่องมือที่ให้สถานศึกษาได้ประเมินศักยภาพ และพื้นฐานด้วยตนเอง โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องทราบข้อมูลดังกล่าวก่อนเริ่มต้นปีงบประมาณทุกปี และมีการเฝ้าระวังดูแล และส่งเสริมตามแต่กรณีให้สามารถพัฒนาศักยภาพและความพร้อมไปสู่ความเข้มแข็งตามหลักธรรมาภิบาล และการบริหารจัดการแบบฐานโรงเรียนได้ทุกโรงเรียน⁵⁷

2.4.4 การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

ผู้บริหารนับเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาสู่การปฏิบัติในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารโรงเรียนในฐานะนิติบุคคล หรือแม้แต่การบริหารโรงเรียน โดยใช้หลักธรรมาภิบาล จึงเห็นได้ว่า ในการบริหารจัดการบริหารสู่ความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยสมรรถภาพของผู้บริหาร โรงเรียน รวมทั้งแนวทางการบริหาร ดังนี้

⁵⁷ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน, เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและครุภัณฑ์, 2549), หน้า 89-90.

ธีระ รุณเจริญ ได้กล่าว ถึง ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จในการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเหมาะสมและมีแนวทางการบริหารสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการโรงเรียน การบริหารงานจะต้องเป็นรูปแบบใหม่ เพราะประสิทธิภาพของการดำเนินงานของโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้นำในการบริหารจัดการศึกษา โดยจำเป็นต้องจัดหาทรัพยากรวิชาการ และข้อมูลสารสนเทศจัดการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ประสานและสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว และองค์กรต่าง ๆ เพื่อทุกฝ่ายจะได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและได้กล่าวถึงเงื่อนไขความสำเร็จในการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษามีเงื่อนไขดังนี้

- 1) ใช้ชุมชนมีส่วนร่วม
- 2) โปร่งใสในการดำเนินการพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ
- 3) มุ่งคุณภาพ/ประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นที่ตั้ง
- 4) พึ่งตนเองเป็นหลัก
- 5) ทำงานด้วยความรับผิดชอบ
- 6) หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องให้อิสระในการดำเนินงาน
- 7) เน้นการบริหารโดยองค์คณะบุคคลคณะกรรมการ
- 8) จัดให้มีสารสนเทศครบถ้วน
- 9) ประกันคุณภาพการศึกษา
- 10) ประเมินตรวจสอบเป็นระยะๆ⁵⁸

จึงสรุปได้ว่าหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษามุ่งให้มีการใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมยึดมั่นในความถูกต้องเน้นความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันสามารถตรวจสอบได้ มีเหตุมีผล มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก มีส่วนร่วมในดำเนินงานต่างๆ พร้อมยอมรับผลการกระทำของตนบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยยึดนักเรียนเป็นที่ตั้งอันจะทำให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะเป็นคนดี เก่ง และ

⁵⁸ธีระ รุณเจริญ, ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา, อ่างแก้ว, หน้า 31.

มีความสุข บรรลุตามที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ 6 ประการ ได้แก่

หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานหรือบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลง ในสถานศึกษาตามขอบข่ายภารกิจของงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนและประชาชนเป็นสำคัญ

หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานหรือบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษายึดมั่นในความถูกต้องความดีงามมีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ จริงใจ ขยัน อดทนปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

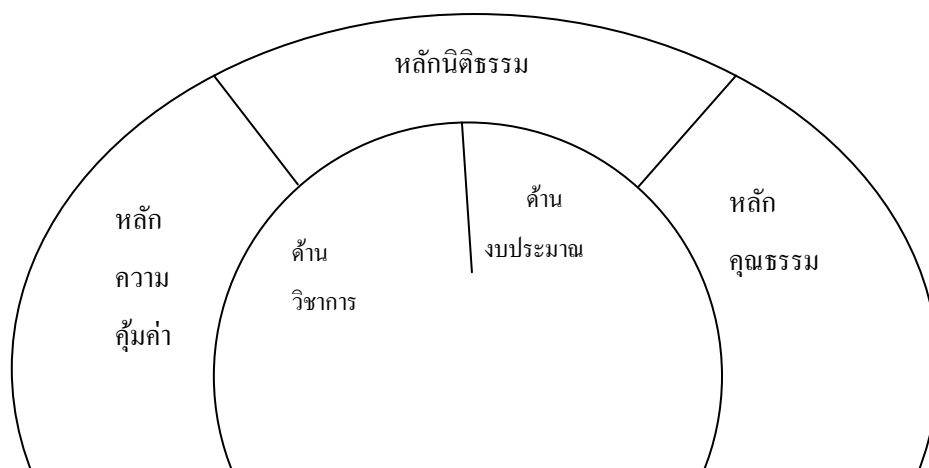
หลักความโปร่งใส หมายถึง การปฏิบัติงานหรือบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างโปร่งใสในการตัดสินใจ และมีการสื่อสารที่ดีตามขอบข่ายภารกิจงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

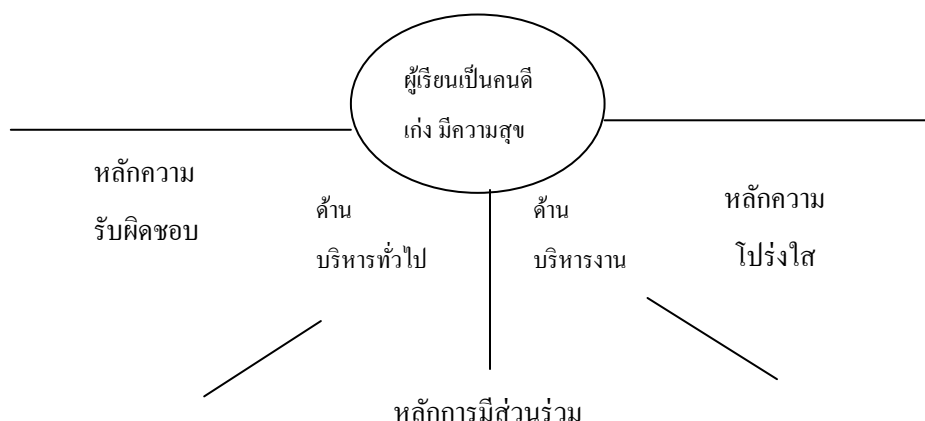
หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การปฏิบัติงานหรือบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ข้าราชการครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชาชนผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามขอบข่ายภารกิจงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติงานหรือบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินงานบริหารอย่างมีประสิทธิภาพเต็มความสามารถ ยอมรับผลดีผลเสีย มีระบบติดตามประเมินผล ตามขอบข่ายภารกิจงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การปฏิบัติงานหรือบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างจำกัด ใช้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและนักเรียนมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับต่าง ๆ ตามขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักธรรมาภิบาลอาจบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคคล และบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษาคือทำให้ผู้เรียนเป็นดี เก่ง และมีความสุข ดังแสดงในแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ⁵⁹

2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตั้งอยู่ที่ ถนนศูนย์ราชการ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น รหัสไปรษณีย์ 40000 ดูแลโรงเรียนในสังกัด 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบ้านฝาง และอำเภอพระยืน

วิสัยทัศน์ (Vision)

ภายในปี 2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มุ่งมั่น ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีความเป็นหนึ่ง ด้านคุณภาพ การบริการ และประสานงาน โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

พันธกิจ (Mission)

ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาในสังกัด จัดการศึกษาได้อย่างเข้มแข็ง มีคุณภาพได้มาตรฐาน

เป้าประสงค์ (Goal)

⁵⁹ทินกร อัครศรีชัยโรจน์, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 5”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี), 2551, หน้า 84.

1. นักเรียนทุกคนมีคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น
2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง
3. ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ
4. บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ทุกคนมีจิตบริการ
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 และสถานศึกษาในสังกัดมีความเข้มแข็งเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่ความเป็นหนึ่งในจังหวัดขอนแก่นโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

กลยุทธ์ (Strategy)

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือการเรียนรู้
2. ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุม ผู้เรียนได้เรียนตามศักยภาพของตนเอง
4. พัฒนาผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ
5. พัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการ เน้นการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วนและบุคลากรที่จัดบริการ

วัฒนธรรมองค์กร คุณภาพดี มีน้ำใจ ฉับไวบริการ

แบ่งการบริหารงาน 9 กลุ่มงาน ดังนี้

1. ก ลุ่ม น โ ย บ า ย แ ล ะ แ ผ น
2. ก ลุ่ม นื เ ท ศ ตี ค ต ำ ม แ ล ะ ป ร ะ เ มื น ผ ล
3. ก ลุ่ม บ ริ ห ำ ร ง ำ น บุ ค ค ล
4. ก ลุ่ม ง ำ น ก ำ ร เ จ็ น แ ล ะ ลี น ท ร ำ พ ำ ย
5. ก ลุ่ม ส ำ ง เ ส ริ ม ก ำ ร จ ำ ค ก ำ ร ตี ก ำ ร
6. ก ลุ่ม ต ำ ง เ ส ริ ม ก ำ ร จ ำ ค ก ำ ร ตี ก ำ ร แ อ ก ช น
7. ก ลุ่ม อ ำ น ว ย ก ำ ร
8. ก ลุ่ม ง ำ น ต ร ว จ ส อ บ ภ ำ ย เ น
9. กลุ่มไอซีที

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 คนปัจจุบัน คือ นายสายัณห์ ผาน้อย

โรงเรียนในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. โรงเรียนประถมศึกษา ที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3⁶⁰

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สัญญา ชาวไร่ ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า⁶¹

เฉลิมชัย สมท่า ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ คือ หลัก

⁶⁰สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1, “แนะนำ สพป.ขอนแก่น เขต 1”, < <http://www.kkzone1.go.th/home.php>>, (20 ธันวาคม 2555).

⁶¹สัญญา ชาวไร่, “การศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์), 2546, 120 หน้า .

คุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส⁶²

ทักษิณา เหลืองทวีผล ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งในการทำงาน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดลงมา ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ตามลำดับ จำแนกตามเพศโดยภาพรวม เพศชาย และหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01⁶³

บังอร จันกรม ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหารเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยหลักนิติธรรมอยู่ในลำดับแรก รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม ส่วนหลักความโปร่งใสอยู่ในลำดับสุดท้าย และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู จำแนกตาม

⁶²เฉลิมชัย สมท่า, “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลขเขต1”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2547, 130 หน้า.

⁶³ทักษิณา เหลืองทวีผล , “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), 2551, 170 หน้า.

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05⁶⁴

ทวี อุบแก้ว ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 โดยรวมและรายหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากหลักที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วม เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษาพบว่า สภาพการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า โดยรวมและรายหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน⁶⁵

จันทน์ นานองตุม ได้ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามวิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 และข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาล

⁶⁴ บังอร จันกรม, “การบริหารโรงเรียน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, 187 หน้า.

⁶⁵ ทวี อุบแก้ว, “สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมุกดาหาร), 2549, 120 หน้า.

ไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05⁶⁶

อนุสรฯ **คุ้มสมบัติ** ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร พบว่า หลักนิธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามุทสาคร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กฎเกณฑ์เป็นบรรทัดฐานในการปกครองตามตัวบทกฎหมาย ระเบียบ วินัย ข้อบังคับ กติกา หรือข้อตกลงในระดับต่างๆ โดยการใชกฎเกณฑ์อย่างมีความยุติธรรม ความเสมอภาค ความเป็นธรรม และมีความชอบธรรม ได้รับการยอมรับ และปฏิบัติตามจากครูผู้สอน⁶⁷

ศรียา โถแก้ว ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกรณีโรงเรียนสิริวุฒิวทยาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสิริวุฒิวทยาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด⁶⁸

รับขวัญ ภาคภูมิ กล่าวว่า ผู้บริหารควรตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเอง มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา เอาใจใส่ดูแลในปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้ายอมรับผลจากการกระทำที่ตนเองได้ทำ และควรมอบหมายให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานตามความสามารถและความถนัด⁶⁹

⁶⁶จำนงค์ นาหนองคูม, “การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย), 2550, บทคัดย่อ.

⁶⁷อนุสรฯ **คุ้มสมบัติ**, “ภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร), 2549, 223 หน้า.

⁶⁸ศรียา โถแก้ว, “การบริหารโรงเรียนสิริวุฒิวทยาจังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, อ่างแล้ว, 169หน้า.

⁶⁹รับขวัญ ภาคภูมิ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร), 2547, 130 หน้า.

ชรินทร์ แผงดี ได้ทำการวิจัยเรื่องการนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยหลัก
 ธรรมชาติของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 นครสวรรค์เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคีมีปัญหาการ
 บริหารด้วยหลักธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับน้อยโดยมีปัญหามากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า⁷⁰

เปรมจิต ศิริวัฒน์ตระกูล ที่ได้วิจัย เรื่องหลักธรรมชาติของผู้บริหารในทัศนะของ
 ข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยสรุปด้านหลักนิติธรรม พบว่า ผู้บริหารต้อง
 ยึดหลักการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ให้ถูกต้อง⁷¹

พงษ์สกลิต สุราสา ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรม
 ชาติของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการเปิดโอกาสให้
 บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามตรวจสอบในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร⁷²

วิชัย โนนทิง ได้ศึกษา เรื่องสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมชาติของผู้บริหาร
 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์
 ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมชาติของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัด

⁷⁰ชรินทร์ แผงดี , “การนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมชาติของบริหาร
 กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 2”,
 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์), 2551, 120
 หน้า.

⁷¹เปรมจิต ศิริวัฒน์ตระกูล, “หลักธรรมชาติของผู้บริหารในทัศนะของข้าราชการ
 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยนเรศวร), 2550, 135 หน้า.

⁷²พงษ์สกลิต สุราสา, “ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมชาติ
 ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น
 เขต1”, สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย),
 2550, 120 หน้า.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05⁷³

ประจวบ จะเรียมพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า หลักความโปร่งใสซึ่งมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำกับดูแลควบคุม ให้มีการจัดทำบัญชีและทะเบียนเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทให้เป็นปัจจุบันและถูกต้องตามระเบียบฯ⁷⁴

นิกร นวโชติรส ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นต่อการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นตามนโยบายคณะผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ทั้งผู้บริหาร และครูผู้สอนมีความพึงพอใจตรงกันว่าทุกโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากในทุกๆ องค์ประกอบ โดยภาพรวมพบว่า การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม หลักนิติธรรมและหลักความคุ้มค่ามีความพึงพอใจในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ และองค์ประกอบด้านหลักความโปร่งใสมีความพึงพอใจในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด⁷⁵

กัลป์ยานี รัตนบุตร, กุสุมาวดี ราชบุรี และ ชวัลรัตน์ อ่อนฉิมพลี ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครูจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามวุฒิการศึกษา แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่คน

⁷³วิชัย โนนทิง, “สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), 2550, 110 หน้า.

⁷⁴ประจวบ จะเรียมพันธ์, “การศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 2”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, อ่างแล้ว, 100 หน้า.

⁷⁵นิกร นวโชติรส, “การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2550, 120 หน้า.

ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเห็นว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับที่สูงกว่าความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี⁷⁶

ปริญญา สมัครการ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยข้อที่มากที่สุดคือให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการมีส่วนร่วมของชุมชน⁷⁷

ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมาก , พระเฉลย สารัง และพระสุวรรณชัย เชาว์ชื่น ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือมีการประชุมวางแผนใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบชัดเจน⁷⁸

เสริม เกื้อสังข์ ได้ทำการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครตรังพบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลต่างกัน⁷⁹

สุวรรณ ทองคำ ที่ ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า 1)สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ผู้บริหารโรงเรียนส่วน

⁷⁶กัลปยानी รัตนบุตร, กุสุมาวดี ราชบุรี และชวัลรัตน์ อ่อนนิมพลี, “การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในจังหวัดกำแพงเพชร”, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร), 2551, 96 หน้า.

⁷⁷ปริญญา สมัครการ, “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 2”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร), 2551, 120 หน้า.

⁷⁸ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมาก, พระเฉลย สารัง และพระสุวรรณชัย เชาว์ชื่น, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการเขต1”, **สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร), 2551, 120 หน้า.

⁷⁹เสริม เกื้อสังข์, “การศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครตรัง”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต), 2551, 120 หน้า.

ใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก และผลการศึกษาที่พบผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก⁸⁰

พระมหาสำเริง ธิปัญญา ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน นวมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน⁸¹

เฉลิม เทียงสงค์ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน⁸²

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้เสนอตามลำดับแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารมีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ถ้าผู้บริหารยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และจัดการศึกษาที่มีความเป็นธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการดำเนินงาน ขวัญกำลังใจของร่วมงาน และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งกับโรงเรียนและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน ผู้บริหารจึงต้องนำหลักการการบริหารว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546

⁸⁰สุวรรณ ทองคำ, “สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราช ภัฏเทพสตรี), 2544, 130 หน้า.

⁸¹พระมหาสำเริง ธิปัญญา, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชู ทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2553. 120 หน้า.

⁸²เฉลิม เทียงสงค์, “การศึกษาพฤติกรรมการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, 2549, 130 หน้า.

ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่าหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอันมีพื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดในการวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์และได้นำมาบูรณาการสรุปเป็นกรอบแนวคิด โดยได้นำกรอบแนวคิดของ กัลป์ยานี รัตนบุตร, กุสุมาวดี ราชบุรี และชวัลรัตน์ อ่อนนิมพลี⁸³ มาเป็นตัวแปรอิสระที่จำแนกตามระดับการศึกษา และนำแนวคิดของทักษิณา เหลืองทวีผล⁸⁴ มาเป็นตัวแปรอิสระที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งได้นำแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน⁸⁵ กำหนดว่าต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก มาเป็นประเด็นศึกษาวิจัยในด้านตัวแปรตามได้แก่

1. หลักนิติธรรม เป็นการใช้อำนาจที่ต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรมและความยุติธรรม โดยการใช้ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับทั้งที่มีอยู่และมีขึ้นใหม่ต้องมีความถูกต้องและไม่เกิดการสับสน หวาดระแวงของผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการแสวงหาประโยชน์ในการดำเนินการ
2. หลักคุณธรรม เป็นการใช้ปฏิบัติหน้าที่ที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม และเน้นถือความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย

⁸³ กัลป์ยานี รัตนบุตร, กุสุมาวดี ราชบุรีและชวัลรัตน์ อ่อนนิมพลี, “การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในจังหวัดกำแพงเพชร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 4.

⁸⁴ ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, บทคัดย่อ.

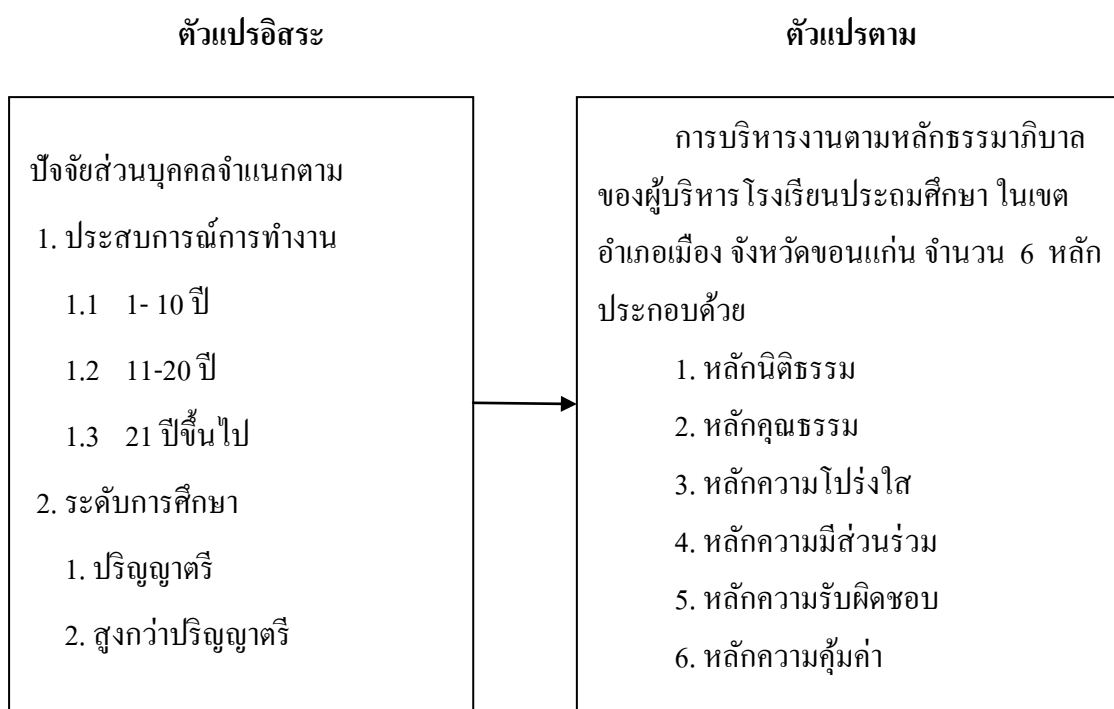
⁸⁵ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวปฏิบัติงานจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคล ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2549), หน้า 89.

3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ร่วมงาน ประชาชน สังคม ที่ได้ปฏิบัติด้วยความถูกต้องตามหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมที่สามารถใช้การตรวจสอบเข้ามาอยู่ในกระบวนการ และมีการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะชนทราบและร่วมตรวจสอบ

4. หลักการมีส่วนร่วม เป็นการสร้างการรับรู้เรื่องของความเป็นเจ้าของและเข้ามาร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจ ของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่น

5. หลักความรับผิดชอบ เป็นความตระหนักในสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหน้าที่ที่เกิดขึ้น และผลสำเร็จที่สถานศึกษาทำความตกลงไว้กับระดับสูงและต่อสังคม

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม และมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ตามหลักวิชาที่ได้สร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งให้กับสถานศึกษา ชุมชน และสังคม ไม่ให้เกิดผลแทรกซ้อนตามมาสร้างค่าใช้จ่ายความสิ้นเปลืองทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมในภายหลัง สามารถสรุปกรอบแนวความคิดตามโครงสร้างดังนี้

แผนภาพที่ 2.3 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 6 ด้านเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเครื่องมือในการวิจัยเพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 599 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนจำนวน 234 คน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)¹ ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 234 คน

ขั้นที่ 2 ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มสถานศึกษา จำนวน 11 กลุ่มสถานศึกษาและหาขนาดตัวอย่างโดยเทียบสัดส่วน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มสถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 1	55	21
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 2	36	14
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 3	46	18
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 4	64	25
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 5	27	11
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 6	46	18
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 7	50	20
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 8	47	18
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 9	49	19
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 10	138	54
กลุ่มสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่ 11	41	16
รวม	599	234

ขั้นที่ 3 สุ่มตัวอย่าง (Sample sampling) โดยวิธีจับสลากจากรายชื่อครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน

¹บุญชม ศรีสะอาด, หลักการวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2545), หน้า 43.

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปในเรื่อง ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณค่าการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนัก 5 ระดับ ดังนี้²

5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.4.1 ศึกษาหลักการทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 สร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4.3 เสนอร่างเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 100.

3.4.4 นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .67-1.00 ของข้อคำถาม (IOC-Index of Item Objective Congruence) ได้ข้อคำถามที่มีค่าสูงกว่า .67 จำนวน 30 ข้อ

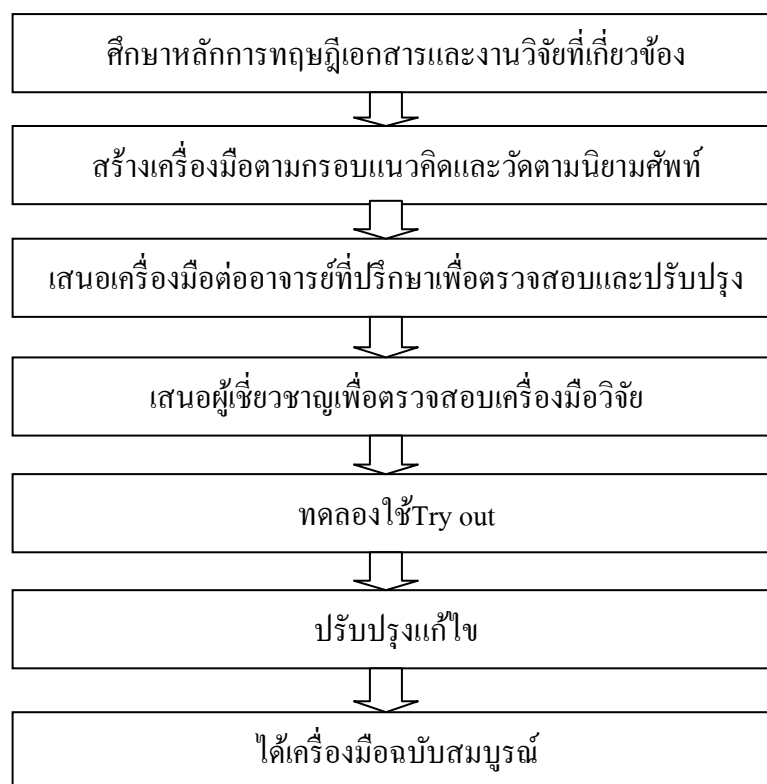
3.4.5 นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

3.4.6 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความตรงและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกข้อโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และหาค่าความเชื่อมั่น (Validity) ของแบบสอบถามโดยวิธีการของ Cronbach เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)³ และพบว่าแบบสอบถามดังกล่าวมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง .96

3.4.7 ได้เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

³วาโร เฟ็งสวัสดิ์, การวิจัยในชั้นเรียน, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2546), หน้า 83.

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือการวิจัยเขียนเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการสร้างเครื่องมือของการวิจัย

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 3.5.1 ขอนหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ถึงผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเพื่อขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
- 3.5.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมตรวจสอบความถูกต้อง
- 3.5.4 ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ให้ไว้จัดระบบข้อมูล และตรวจสอบ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมทางสังคมศาสตร์และแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ของแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมทางสังคมศาสตร์โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.6.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

3.6.2 ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยของช่วงระดับคะแนน 5 ระดับ ดังต่อไปนี้⁴

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3.6.3 ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significance Different)

3.6.4 ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่จำแนกตามระดับการศึกษาโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

⁴บุญชม ศรีสะอาด, หลักการวิจัยเบื้องต้น, อ่างแล้ว, หน้า 101.

3.6.5 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1 สถิติเชิงบรรยาย มีดังนี้

- 1) ค่าความถี่ (Frequency)
- 2) ค่าร้อยละ (Percentage)
- 3) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.7.2 สถิติเชิงอ้างอิง มีดังนี้

- 1) การทดสอบค่าที (t-test)
- 2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One-Way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ตามที่คาดหวังผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 234 คน ด้วยวิธีแจกแบบสอบถามแบบเจาะจง รวม 234 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์นำมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

\bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากร

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ
t (t-distribution)

F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ
F (F-distribution)

df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

SS. แทน ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)

- MS. แทน ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
 * แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของครูและข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ โดยนำเสนอในรูปแบบของตารางตามลำดับ

4.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่าโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าคะแนนเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน (1-10 ปี , 11-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป) ใช้การทดสอบ F-test และ จำแนกตามระดับการศึกษา (ปริญญาตรี และ สูงกว่าปริญญาตรี) ใช้การทดสอบด้วย t-test

4.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 6 ด้าน

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยครู โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นจำนวน 234 คน ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนร้อยละของครูที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	n	ร้อยละ
1-10 ปี	52	22.22
11-20 ปี	53	22.65
21 ปีขึ้นไป	129	55.13
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่าครูที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงานช่วง 1-10 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 , 11-20 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 22.65 และ 21 ปีขึ้นไปจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 55.13

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของครูที่จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	ร้อยละ
ปริญญาตรี	160	68.38
สูงกว่าปริญญาตรี	74	31.62
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ครูที่จำแนกตามระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 68.38 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 31.62

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้
หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอ
เมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.30	0.54	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.04	0.64	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.01	0.58	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.05	0.61	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.99	0.59	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.98	0.56	มาก
รวม	4.07	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ 4.๕ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านหลักนิติธรรม

ข้อที่	ด้านหลักนิติธรรม	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	มีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน	4.31	0.68	มาก
2	มีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานที่ไม่ขัดกฎหมาย/ระเบียบอื่นๆ	4.28	0.68	มาก
3	บริหารงาน โดยยึดกฎระเบียบของสถานศึกษา	4.26	0.69	มาก
4	ปฏิบัติโดยยึดตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ	4.37	0.66	มาก
5	ชี้แจง แนะนำแนวทางการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกัน	4.27	0.66	มาก
รวม		4.30	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักนิติธรรม โดยรวม ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ปฏิบัติโดยยึดตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ บริหารงานโดยยึดกฎระเบียบของสถานศึกษา

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายข้อ ด้านหลักคุณธรรม

ข้อที่	ด้านหลักคุณธรรม	ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม	4.09	0.86	มาก
2	ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา	4.15	0.70	มาก
3	ประเมินผลปฏิบัติงานและพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด	3.89	0.89	มาก
4	มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	3.98	0.77	มาก
5	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.10	0.73	มาก
รวม		4.04	0.64	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ประเมินผลปฏิบัติงานและพิจารณาความดี ความชอบของบุคลากร ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านหลักความโปร่งใส

ข้อที่	ด้านหลักความโปร่งใส	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1	ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเงินงบประมาณต่างๆ ที่สถานศึกษาได้รับให้บุคลากรทราบ	4.03	0.78	มาก
2	มีการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของโรงเรียน	3.76	0.79	มาก
3	ผู้บริหารมีการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ	4.11	0.71	มาก
4	การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม โครงการ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา	4.05	0.75	มาก
5	มีการควบคุม และกำกับดูแล ตรวจสอบการจัดทำบัญชี ทะเบียน การเงิน และพัสดุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	4.07	0.78	มาก
รวม		4.01	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ผู้บริหารมีการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของโรงเรียน

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ข้อที่	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.12	0.75	มาก
2	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดองค์กรและการบริหารสถานศึกษา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์	4.08	0.78	มาก
3	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา	4.06	0.77	มาก
4	ผู้บริหารให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา	4.05	0.77	มาก
5	ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดสายงานการบังคับบัญชา	3.92	0.74	มาก
รวม		4.05	0.61	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยรวมผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดสายงานการบังคับบัญชา

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านหลักความรับผิดชอบ

ข้อที่	ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	จัดโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรเป็นระบบ	4.03	0.71	มาก
2	มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา	4.03	0.70	มาก
3	กำหนดภาระงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	4.05	0.78	มาก
4	มีการเอาใจใส่ในปัญหาและกระท่อร้อนในการแก้ปัญหาลดจนเคารพในความคิดเห็นของบุคลากร	3.95	0.79	มาก
5	มีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นระบบ	3.91	0.82	มาก
รวม		3.99	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ กำหนดภาระงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นระบบ

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอ เมืองจังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านหลักความคุ้มค่า

ที่	ด้านหลักความคุ้มค่า	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	3.96	0.71	มาก
2	เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ	4.06	0.67	มาก
3	ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใช้วัสดุในท้องถิ่นทำสื่อการเรียนการสอน	3.93	0.72	มาก
4	จัดสรรห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่	4.04	0.81	มาก
5	มีการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติตามความจำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา	3.93	0.79	มาก
รวม		3.98	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใช้วัสดุในท้องถิ่นทำสื่อการเรียนการสอนและมีการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติตามความจำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญซึ่งผลการวิเคราะห์และการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม

ประสบการณ์การทำงาน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1-10 ปี	52	4.00	0.47	มาก
11-20 ปี	53	3.93	0.55	มาก
21 ปีขึ้นไป	129	4.17	0.46	มาก
รวม	234	4.07	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.10 ครูเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นโดยรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์พบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม

ประสบการณ์การทำงาน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.59	2	1.30	5.52	0.00*
ภายในกลุ่ม	54.31	231	0.24		
รวม	56.90	233	-		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ครูที่มีตามประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นรายคู่ ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยรวม ด้วยวิธีการของ LSD

ประสบการณ์การทำงาน	1-10 ปี ($\bar{X} = 4.00$)	11-20 ปี ($\bar{X} = 3.93$)	21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.17$)
1-10 ปี ($\bar{X} = 4.00$)	-	.07	.17*
11-20 ปี ($\bar{X} = 3.93$)	-	-	.24*
21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.17$)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-10 ปี และ 11-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักนิติธรรม

ประสบการณ์การทำงาน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1-10 ปี	52	4.19	0.54	มาก
11-20 ปี	53	4.20	0.58	มาก
21 ปีขึ้นไป	129	4.38	0.51	มาก
รวม	234	4.30	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.14 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักนิติธรรม

ประสบการณ์การทำงาน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.92	2	0.96	3.39	0.03*
ภายในกลุ่ม	65.53	231	0.28		
รวม	67.45	233	-		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อหลักนิติธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลัก
 ธรรมภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอ
 เมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นรายคู่ ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักนิติ
 ธรรม ด้วยวิธีการของ LSD

ประสบการณ์การทำงาน	1-10 ปี ($\bar{X} = 4.19$)	11-20 ปี ($\bar{X} = 4.20$)	21ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.38$)
1-10 ปี ($\bar{X} = 4.19$)	-	.01	.19*
11-20 ปี ($\bar{X} = 4.20$)	-	-	.18*
21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.38$)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็น ต่างต่าง
 จากครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-10 ปี และ 11-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้
 หลักธรรมภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอ
 เมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักคุณธรรม

ประสบการณ์การทำงาน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1-10 ปี	52	3.93	0.66	มาก
11-20 ปี	53	3.87	0.72	มาก
21 ปีขึ้นไป	129	4.16	0.57	มาก
รวม	234	4.04	0.64	มาก

จากตารางที่ 4.16 ครูเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
 ขอนแก่น โดยรวมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านหลักคุณธรรม พบว่า
 ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักคุณธรรม

ประสบการณ์การทำงาน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.83	2	1.91	4.87	0.00*
ภายในกลุ่ม	90.82	231	0.39		
รวม	94.65	233	-		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่นเป็นรายคู่ ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักคุณธรรม ด้วยวิธีการของ LSD

ประสบการณ์การทำงาน	1-10 ปี ($\bar{X} = 3.93$)	11-20 ปี ($\bar{X} = 3.87$)	21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.16$)
1-10 ปี ($\bar{X} = 3.93$)	-	.06	.23*
11-20 ปี ($\bar{X} = 3.87$)	-	-	.29*
21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.16$)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-10 ปี และ 11-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความโปร่งใส

ประสบการณ์การทำงาน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1-10 ปี	52	3.95	0.57	มาก
11-20 ปี	53	3.86	0.65	มาก
21 ปีขึ้นไป	129	4.08	0.54	มาก
รวม	234	4.01	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความโปร่งใส

ประสบการณ์การทำงาน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.07	2	19.84	3.14	0.04*
ภายในกลุ่ม	76.16	231	5.91		
รวม	78.23	233	-		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักความโปร่งใสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลัก
 ธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอ
 เมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นรายคู่ ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลัก
 ความโปร่งใส ด้วยวิธีการของ LSD

ประสบการณ์การทำงาน	1-10 ปี ($\bar{X}=3.95$)	11-20 ปี ($\bar{X}=3.86$)	21 ปีขึ้นไป ($\bar{X}=4.08$)
1-10 ปี ($\bar{X}=3.95$)	-	.09	.13
11-20 ปี ($\bar{X}=3.86$)	-	-	.22*
21 ปีขึ้นไป ($\bar{X}=4.08$)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็น ต่างต่าง
 จากครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่
 พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้
 หลักธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอ
 เมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ประสบการณ์การทำงาน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1-10 ปี	52	3.99	0.58	มาก
11-20 ปี	53	3.87	0.66	มาก
21 ปีขึ้นไป	129	4.14	0.59	มาก
รวม	234	4.05	0.61	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่
 ในระดับมาก

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ประสบการณ์การทำงาน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.85	2	1.43	3.90	0.02*
ภายในกลุ่ม	84.39	231	0.36		
รวม	87.24	233	-		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานด้านหลักการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD ดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น เป็นรายคู่ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้วยวิธีการของ LSD

ประสบการณ์การทำงาน	1-10 ปี ($\bar{X}=3.99$)	11-20 ปี ($\bar{X}=3.87$)	21 ปีขึ้นไป ($\bar{X}=4.14$)
1-10 ปี ($\bar{X}=3.99$)	-	.12	.15
11-20 ปี ($\bar{X}=3.87$)	-	-	.27*
21 ปีขึ้นไป ($\bar{X}=4.14$)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.25 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงานด้านหลักความรับผิดชอบ

ประสบการณ์การทำงาน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1-10 ปี	52	3.94	0.65	มาก
11-20 ปี	53	3.89	0.59	มาก
21 ปีขึ้นไป	129	4.06	0.55	มาก
รวม	234	3.99	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ครูที่มีตามประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความรับผิดชอบ

ประสบการณ์การทำงาน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.25	2	.62	1.83	0.16
ภายในกลุ่ม	78.82	231	.34		
รวม	80.07	233	-		

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความคุ้มค่า

ประสบการณ์การทำงาน	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1-10 ปี	52	3.91	0.53	มาก
11-20 ปี	53	3.83	0.57	มาก
21 ปีขึ้นไป	129	4.08	0.56	มาก
รวม	234	3.98	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ครูที่มีตามประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านหลักความคุ้มค่า

ประสบการณ์การทำงาน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.74	2	1.37	4.45	0.01*
ภายในกลุ่ม	71.27	231	0.31		
รวม	74.01	233	-		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ด้านความคุ้มค่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD ดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลัก
 ธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอ
 เมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นรายคู่ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ด้านหลัก
 ความคุ้มค่าด้วยวิธีการของ LSD

ประสบการณ์การทำงาน	1-10 ปี ($\bar{X} = 3.91$)	11-20 ปี ($\bar{X} = 3.83$)	21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.08$)
1-10 ปี ($\bar{X} = 3.91$)	-	.08	.17
11-20 ปี ($\bar{X} = 3.83$)	-	-	.25*
21 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.08$)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.29 พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 11-20 ปี มีความคิดเห็นต่อการใช้
 หลักธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การ
 ทำงาน 21 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.30 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการ
 ใช้หลักธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขต
 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	160	4.06	0.51	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.11	0.47	มาก
รวม	234	4.07	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลัก
 ธรรมชาติในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ปริญญาตรี	160	4.05	0.51	.82	.45
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.11	0.47		

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักนิติธรรม

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	160	4.28	0.55	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.32	0.51	มาก
รวม	234	4.29	0.54	มาก

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.33 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักนิติธรรม

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ปริญญาตรี	160	4.28	0.55	.54	.59
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.32	0.51		

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านนิติธรรมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักคุณธรรม

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	160	4.03	0.66	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.06	0.58	มาก
รวม	234	4.04	0.64	มาก

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.35 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักคุณธรรม

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ปริญญาตรี	160	4.03	0.67	.34	.73
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.06	0.58		

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักคุณธรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	160	3.97	0.60	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.07	0.53	มาก
รวม	234	4.00	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.37 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ปริญญาตรี	160	16.61	2.58		
สูงกว่าปริญญาตรี	74	17.08	2.15	1.22	.22

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านความโปร่งใสไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	160	4.03	0.62	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.06	0.60	มาก
รวม	234	4.05	0.61	มาก

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.39 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ปริญญาตรี	160	4.04	0.62	.38	.71
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.07	0.60		

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.40 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	160	3.99	0.59	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.00	0.57	มาก
รวม	234	3.99	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.41 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ปริญญาตรี	160	3.99	0.59		
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.00	0.57	.14	.89

จากตารางที่ 4.41 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.42 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่า

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	160	3.96	0.58	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.04	0.52	มาก
รวม	234	3.98	0.56	มาก

จากตารางที่ 4.42 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.43 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่า

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ปริญญาตรี	160	3.96	0.58	1.01	.31
สูงกว่าปริญญาตรี	74	4.04	0.52		

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านหลักความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าครูได้ให้ข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านหลักนิติธรรม ได้แก่

4.1.1 ผู้บริหารควรกำกับ ติดตามและนิเทศการปฏิบัติงานของครูให้เป็นไปตาม
แผนที่กำหนดไว้แต่ละปี

4.2.2 ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านระเบียบของทางราชการต่อผู้ปกครอง
นักเรียนอย่างทั่วถึง

4.2 ด้านหลักคุณธรรม ได้แก่

4.2.1 ผู้บริหารควรฝึกการทำงานเป็นทีม ลดทิฐิ หันมาพึ่งพาอาศัยกัน 2.2 ผู้บริหาร
ควรสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับบุคลากร และสร้างกำลังใจทุกกลุ่ม ไม่ใช่สร้างกำลังใจ
เฉพาะบางกลุ่ม

4.2.2 ไม่ควรใช้อำนาจเกินงามในหน้าที่บังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีจิตใจ
กว้างเข้าใจและเห็นใจได้บังคับบัญชาไม่มีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

4.3 ด้านหลักความโปร่งใส ได้แก่

4.3.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการด้านต่างๆ ในรูปของคณะกรรมการ

4.3.2 ผู้บริหารควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานของโรงเรียนแก่
ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

4.3.3 ผู้บริหารควรมีการชี้แจงสรุปผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณประจำภาค
เรียนให้บุคลากรทราบเพื่อปรับปรุงพัฒนา

4.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ได้แก่

4.4.1 ผู้บริหารควรเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้มากขึ้น

4.4.2 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีโอกาสนเป็นวิทยากรให้ความรู้
แก่นักเรียน

4.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ ได้แก่

4.5.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ข้าราชการครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4.5.2 ผู้บริหารควรพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งและทั่วถึง
โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการเรียนและความประพฤติ

4.5.3 ผู้บริหารควรใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดเพื่อควบคุมความประพฤติของนักเรียน

4.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ได้แก่

4.6.1 ผู้บริหารควรติดตามและดูแลซ่อมบำรุง วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้คืออยู่เสมอ

4.6.2 ผู้บริหารควรกำหนดให้มีมาตรการลดขั้นตอนในการทำงานเพื่อความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

สรุปโดยรวมข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นใน 3 ลำดับแรก มากที่สุดคือ ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรกำกับ ติดตามและนิเทศการปฏิบัติงานของครูให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้แต่ละปี ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านระเบียบของทางราชการต่อผู้ปกครองนักเรียนอย่างทั่วถึง ร่องลงมา ด้านหลักความโปร่งใสผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการด้านต่าง ๆ ในรูปของ คณะกรรมการ ผู้บริหารควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานของโรงเรียนแก่ชุมชนอย่าง สม่ำเสมอ ผู้บริหารควรมีการชี้แจงสรุปผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณประจำภาคเรียนให้ บุคลากรทราบเพื่อปรับปรุงพัฒนา และลำดับสุดท้าย คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรเข้า ร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้มากขึ้น ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีโอกาสเป็น วิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อไปโดยพิจารณา 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ตลอดจนข้อเสนอแนะของครูในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกัน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 599 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน โดยวิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Kreicic & Morgan) และทำการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากจนครบจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิด และปลายเปิด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ปลายจับส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเชิงสำรวจ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (LiKert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.96 ใช้สถิติ บรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ LSD (Least Significance Different) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยตามข้อค้นพบ (fact-findings) ได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์การทำงานกลุ่มที่มากที่สุดคือ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 129 คน ร้อยละ 55.13 และรองลงมา 11-20 ปี จำนวน 53 คน ร้อยละ 22.65 และ 1-10 ปี จำนวน 52 คน ร้อยละ 22.22 และที่จำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 160 คน ร้อยละ 68.38 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 74 คน ร้อยละ 31.62

5.1.2 ผลการวิจัยความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมาคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักความคุ้มค่า รายละเอียดผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปฏิบัติโดยยึดตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการ

2) ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมมีความคิดเห็นต่อใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา

3) ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน

5) ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กำหนดภาระงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

6) ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ

5.1.3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวม มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันพบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significance Different) พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-10 ปี และ 11-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1) ด้านหลักนิติธรรม พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน

2) ด้านหลักคุณธรรม พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

3) ด้านหลักความโปร่งใส พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

5) ด้านความรับผิดชอบ พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

6) ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

5.1.4 ข้อเสนอแนะของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทั้ง 6 ด้านสรุปดังนี้

1) ด้านหลักนิติธรรม พบว่าครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรกำกับติดตามและนิเทศการปฏิบัติงานของครูให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้แต่ละปี ผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านระเบียบของทางราชการต่อผู้ปกครองนักเรียนอย่างทั่วถึง

2) ด้านหลักคุณธรรม พบว่าครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรฝึกรการทำงานเป็นทีม ลดทิฐิ หันมาพึ่งพาอาศัยกัน ควรสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับบุคลากรและสร้างกำลังใจทุกกลุ่มไม่ใช่สร้างกำลังใจเฉพาะบางกลุ่ม ส่งเสริมบุคลากรการปฏิบัติงานในการพิจารณาความดีความชอบในสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด ควรดูผลงานและระยะห่างของผู้ได้บังคับบัญชาในการพิจารณาความดีความชอบ ไม่ควรใช้อำนาจเกินงามในหน้าที่บังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มีจิตใจกว้างเข้าใจและเห็นใจผู้ได้บังคับบัญชา ไม่มีอคติต่อผู้ได้บังคับบัญชา

3) ด้านหลักความโปร่งใส พบว่าครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการด้านต่างๆ ในรูปของคณะกรรมการ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานของโรงเรียนแก่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการชี้แจงสรุปผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณประจำภาคเรียนให้บุคลากรทราบเพื่อปรับปรุงพัฒนา

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่าครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้มากขึ้นเปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีโอกาสเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน มีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาโรงเรียน

5) ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่าครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ข้าราชการครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งและทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการเรียนและความประพฤติ และควรใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดเพื่อควบคุมความประพฤติของนักเรียน

6) ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่าครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรติดตามและดูแลซ่อมบำรุง วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้คืออยู่เสมอและควรกำหนดให้มีมาตรการลดขั้นตอนในการทำงานเพื่อความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.2.1 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น โดยรวม

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่าครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันมีคุณลักษณะของนักบริหาร การศึกษามืออาชีพมีความรู้ความสามารถที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการ การศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ประกอบกับผู้ที่มาดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนได้นั้น จะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์และหลักการที่ ก.ค.กำหนด จากการพัฒนาโดยการอบรมดังกล่าวทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารสถานศึกษาตลอดจนได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็น และคุณธรรมสำหรับผู้บริหารเพิ่มพูนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สัตยา ชาวไร่** ได้วิจัยเรื่องการศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการ โดยใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า การรับรู้การบริหารจัดการ โดยใช้หลัก นิติธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุวรรณ ทองคำ** ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เฉลิมชัย สมท่า** ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโดยใช้

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร จันกรม ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียนผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญา สมัครการ ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 2 พบว่า การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้ปฏิบัติงานโดยยึดตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการ และมีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนโดยในการปฏิบัติงานที่ไม่ขัดกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย สมท่า ซึ่งได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 6 หลัก โดยระดับคะแนนสูงสุดในด้านหลักนิติธรรม คือมีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวี อุบแก้ว ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 โดยรวมและรายหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากหลักที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารอาจไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ และไม่จัดสรรห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ และ

บริเวณโรงเรียนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งไม่จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งยังไม่ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใช้วัสดุในท้องถิ่นทำสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุวรรณ ทองคำ** ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาที่พบผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ **ลัญญา ชาวไร่** ได้ศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่าการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. **ด้านหลักนิติธรรม** พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้เข้าใจในบทบาทของการบริหารที่ต้องยึดกฎระเบียบของทางราชการโดยไม่ยึดเอาความรู้สึกส่วนตัวมาบริหารโรงเรียน วางตัวเหมาะสม เป็นที่เคารพนับถือต่อผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เฉลิมชัย สมท่า** ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้ง 6 ด้าน โดยระดับคะแนนสูงสุดในด้านนิติธรรม และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ได้ผลดังนี้ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด** คือ ปฏิบัติโดยยึดตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีคุณลักษณะของนักบริหารการศึกษาเมื่ออาชีพมีความรู้ความสามารถที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ เพราะผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษา และการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ประกอบกับหลักนิติธรรมเป็นข้อตกลง กฎ กติกา ระเบียบ ข้อกำหนดต่างๆ เป็นองค์ประกอบของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องร่วมคิด ร่วมทำกับบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ซึ่งกฎระเบียบนั้นต้องมุ่งมั่นให้เกิดความเป็นธรรม เพื่อรักษาผลประโยชน์ของบุคลากรอย่างเสมอภาคซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อนุสรณ์ คุ่มสมบัติ** ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาครพบว่า หลักนิติธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามุทสาคร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กฎเกณฑ์เป็นบรรทัดฐานในการปกครองตามด้วยบทกฎหมาย ระเบียบ วินัย ข้อบังคับ กติกา หรือข้อตกลงในระดับต่างๆ โดยการใช้กฎเกณฑ์อย่างมี

ความยุติธรรมความเสมอภาค ความเป็นธรรม และมีความชอบธรรม ได้รับการยอมรับ และปฏิบัติตาม จากครูผู้สอน **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด** คือ บริหารงานโดยยึดกฎระเบียบของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารปฏิบัติงานโดยไม่ยึดกฎระเบียบของสถานศึกษา ไม่ชี้แจงแนะนำแนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับจึงทำให้ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุด และผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความเข้าใจในสาระสำคัญของระเบียบ และกฎหมายอื่นๆ สถานศึกษา ยังไม่ได้มีการวางแผนปฏิบัติงาน ข้อมูลข่าวสารยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้ข้าราชการขาดแนวทางที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมจิต ศิริวิณะตระกูล** ที่ได้วิจัยเรื่องหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยสรุปด้านหลักนิติธรรม พบว่า ผู้บริหารต้องยึดหลักการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ให้ถูกต้อง

2. ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารจะต้องประเมินผลการปฏิบัติงานและพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ด้วยความยุติธรรมเป็นสำคัญ รวมทั้งปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาค และยุติธรรมเป็นผู้เสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อนุสรณ์ คุ่มสมบัติ** ที่ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า หลักคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสมุทรสาคร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อได้ผลดังนี้ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด** คือ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารจะต้องประเมินผลการปฏิบัติงานและพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ด้วยความยุติธรรมเป็นสำคัญ รวมทั้งปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม เป็นผู้เสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เฉลิมชัย สมท่า** ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 จากการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อ ผู้บริหารมีการใช้หลักคุณธรรมในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด** คือ ประเมินผลปฏิบัติงานและพิจารณาความดี ความชอบของบุคลากร ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารยังไม่มีพฤติกรรมการทำงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบด้านการครองตน ครองคน ครองงาน และผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่มีความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่

เหมาะสมในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และความก้าวหน้าแก่ราชการ ไม่สร้างขวัญกำลังใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เฉลิมชัย สมท่า** ได้ศึกษาสภาพการบริหารใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในด้านคุณธรรมเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับสุดท้ายคือ การให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรอย่างทั่วถึง

3. ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารต้องการมีการควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเบิกจ่ายเงินถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และมีผู้รับผิดชอบด้านการเงินบัญชี และพัสดุอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมจิต ศิริวัฒน์ตระกูล** และคณะ ที่ได้วิจัยเรื่องหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เห็นว่า ในด้านการรายงานผลการรับ จ่ายเงิน และจัดซื้อ เป็นไปตามระเบียบ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความคิดเห็นในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อได้ผลดังนี้ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด** คือ ผู้บริหารมีการควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการอย่างชัดเจน จนทำให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจในสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานและสามารถตรวจสอบได้ โดยเฉพาะด้านการจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลาทั้งข้อกฎหมาย กฎข้อบังคับองค์ความรู้ทางการบริหารในด้านต่างๆเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประจวบ จะรัมย์พันธ์** ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 2 พบว่าหลักความโปร่งใสซึ่งมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำกับดูแลควบคุม ให้มีการจัดทำบัญชี และทะเบียนเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทให้เป็นปัจจุบันและถูกต้องตามระเบียบฯ และสอดคล้องกับ **เฉลิมชัย สมท่า** ซึ่งได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่าสภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยระดับคะแนนสูงสุดด้านหลักความโปร่งใสคือการกำกับดูแล

ควบคุมให้มีการจัดทำบัญชีและทะเบียนเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทให้เป็นปัจจุบันและถูกต้องตามระเบียบ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด** คือ มีการควบคุม และกำกับดูแล ตรวจสอบการจัดทำบัญชี ทะเบียนการเงิน และพัสดุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารไม่ได้จัดระเบียบแนวปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ไม่อยู่ในรูปคณะกรรมการ ไม่มีคณะกรรมการจัดทำงานทะเบียน การเงิน และพัสดุอย่างถูกต้อง งานไม่เป็นปัจจุบัน อาจเนื่องมาจากครุมีภาระงานการสอนมากพออยู่แล้ว งานธุรการด้านอื่น ๆ จึงถือว่าเป็นภาระอย่างยิ่ง ผู้บริหารต้องจัดสรรเวลาให้กับครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้มีเวลาหลังจากการเรียนการสอน เพื่อไม่ให้เบียดบังงานการสอนที่ทำเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมาก, พระเฉลย สารัง และพระสุวรรณชัย ชาวชื่น** ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือมีการประชุมวางแผนใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้

4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้มีการปฏิรูปการศึกษานำหลักการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น กำหนดให้หน่วยงานและสถานศึกษามีการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมาถึงระดับ โรงเรียน และที่สำคัญโรงเรียนบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีหลักการสำคัญคือมุ่งกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารได้ปรับพฤติกรรมกรบริหาร โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนตลอดจนชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมชื่นชมผลงาน จึงส่งผลให้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อนุสรณ์ คุ่มสมบัติ** ที่ได้วิจัย เรื่องภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า หลักการมีส่วนร่วมของผู้สถานศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับมากผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรภายนอกมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามนโยบาย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อได้ผลดังนี้ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด** คือ ผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามกฎหมาย และมีการกำหนดนโยบายวิสัยทัศน์และบทบาทที่ชัดเจนของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปริญญา สมักรการ** ได้ศึกษาเรื่อง การบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 2 พบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มากที่สุดคือให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการมีส่วนร่วมของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด** คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดองค์การและการบริหารสถานศึกษา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารอาจคิดว่า ครูควรปฏิบัติงานสอนอย่างเดียวก็น่าเพียงพอแล้ว แต่จริงๆ แล้วครูผู้สอนเองต้องการมีส่วนร่วมในการ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ต่างของสถานศึกษา เพราะบางครั้งครูที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนไม่รู้เลยว่าขณะนี้สถานศึกษากำลังทำอะไรอยู่ และอยากมีส่วนร่วมรับรู้บ้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พงษ์สถิตย์ สุราสา** ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามตรวจสอบในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

5. **ด้านหลักความรับผิดชอบ** พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรจัดทำแผนงาน โครงการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมจิต ศิริวิณะตระกูล** ที่ได้วิจัยเรื่องหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เห็นว่า ในด้านผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ทอดทิ้งหรือละทิ้งงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อได้ผลดังนี้ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด** คือ กำหนดภาระงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรจัดทำแผนงานภาระงาน โครงการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รัชชวิญ ภาคภูมิ** กล่าวว่า ผู้บริหารควรตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเองมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา เอาใจใส่ดูแลในปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้ายอมรับผลจากการกระทำที่ตนเองได้ทำและควรมอบหมายให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานตามความสามารถและความถนัด **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด** คือ มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารไม่มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ไม่มีการนิเทศกำกับติดตามผลการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทักษิณา เหลืองทวีผล** ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีการนิเทศ กำกับติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบสม่ำเสมอ

6. **ด้านหลักความคุ้มค่า** พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ และส่งเสริมให้บุคลากรใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นทำสื่อการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อนุสรณ์ คุ่มสมบัติ** ที่ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร พบว่า หลักความคุ้มค่าของผู้บริหารสถานศึกษามุทสาคร อยู่ในระดับมากผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ด้วยความประหยัดเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม อำนวยความสะดวกในการทำงานและทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อได้ผลดังนี้ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด** คือ เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการขอใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เปรมจิต ศิริวัณณะตระกูล** ที่ได้วิจัยเรื่องหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา เห็นว่า ในด้านผู้บริหารส่งเสริมนโยบายการอนุรักษ์และการประหยัดทรัพยากร และด้านการจัดให้ระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและด้านการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีความเข้าใจอย่างดีในเรื่องประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าของโครงการเพื่อจะได้พิจารณาถ่ายโอนที่ภาคเอกชนหรือภาคประชาชนทำได้มีประสิทธิภาพ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด** คือ จัดสรรห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาไม่มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางโรงเรียนรวมทั้งไม่มีการใช้อาคารเรียนอาคารประกอบอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์และไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชรินทร์ แผงดี** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี

มีปัญหาการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับน้อยโดยมีปัญหามากที่สุด คือหลักความคุ้มค่า

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครูที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นที่จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การรับรู้เป็นการตีความของสารสนเทศของผู้รับข่าวสารซึ่งปกติแล้วบุคคลจะตีความข่าวสารแตกต่างกันออกไปแม้ว่าจะเป็นข่าวหรือเรื่องราวเดียวกันก็ตาม ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้รับข่าวสารซึ่ง เพศ ตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์การทำงาน สิ่งเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลให้ประสบการณ์ของบุคคลแตกต่างกันออกไป ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการรับรู้ คือลักษณะเฉพาะของบุคคล ได้แก่ ความสนใจ ความใส่ใจ ความตั้งใจ การเห็นคุณค่า เจตคติ ความคาดหวัง ความต้องการ ประสบการณ์เดิมในอดีตและสิ่งแวดล้อมขณะนั้น ดังนั้นจึงทำให้ครูมีมุมมองและวิธีคิดที่อาจแตกต่างกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร จันทรรม ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโรงเรียน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิม เทียงสงค์ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณา เหลืองทวีผล ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 และเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

วิชัย โนนทิง ได้ศึกษาเรื่องสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5.2.3 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครูที่จำแนกตามระดับการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นที่จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พื้นฐานของข้าราชการครูที่ถูกอบรมและศึกษามาจากสถานศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ต่างก็สอนให้คิดถึงศักดิ์ศรีของการเป็นแม่พิมพ์ของชาติ และเป็นตัวอย่างของเด็กนักเรียนที่ตนเองรับผิดชอบสอนสั่ง และในสถานศึกษาเองก็มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่อย่างสม่ำเสมอจนอาจมีการซึมซับเอาแนวคิดในการบริหารโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพไปโดยไม่รู้ตัว คล้ายๆกับการเรียนรู้โดยสังคม(Socialization)กล่าวคือ ครูก็เป็นมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีการศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองว่าจะไรควรทำหรือไม่ควรทำ นอกจากนั้นได้มีการจัดงานวันครูทุกปี ทำให้ครูต่างโรงเรียนได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน รวมทั้งการที่ครูได้เข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอจากหน่วยงานเดียวกัน หรือการที่ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็นกันมากขึ้นก็จะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ครูมีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาคำเพ็ง ธีปญโญ ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สำหรับงานวิจัยของ เสริม เกื้อสังข์ ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครตรัง พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารแต่ละคนมีแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามความถนัดของตนเอง หรืออาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารจะต้องยึดหลักการบริหารสถานศึกษาตามสภาพแวดล้อมของแต่ละโรงเรียนหรือชุมชนนั้นๆ เพราะสภาพแวดล้อมของโรงเรียนหรือชุมชนแต่ละที่ย่อมไม่เหมือนกันจึงอาจทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) จากการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในสถานศึกษาให้ได้ระดับที่มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า **ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด** คือด้านหลักนิเทศกรรมที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากจึงขอเสนอแนะให้มีการนำหลักนิเทศกรรมไปใช้ให้ได้ในระดับที่มากที่สุด ส่วน**ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด** คือด้านหลักความคุ้มค่า ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำสุดเห็นควรสนับสนุนให้ผู้บริหารได้นำหลักธรรมาภิบาลในด้านความคุ้มค่าไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาไปได้ไปสู่ในระดับมากและมากที่สุด จึงขอเสนอแนะให้ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ใช้วัสดุในท้องถิ่นนำมาทำสื่อการเรียนการสอน และมีการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานตามความจำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษาและเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 6 ด้านปรากฏผลดังนี้

1) ด้านหลักนิเทศกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เห็นควรเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิเทศกรรม นำไปใช้บริหารงานในสถานศึกษาให้ไปสู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยผู้บริหารควรปฏิบัติโดยยึดตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ

2) ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเห็นควรเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมาภิบาลด้านหลักคุณธรรม นำไปใช้บริหารสถานศึกษาให้ไปสู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยผู้บริหารควรประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา

3) ด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เห็นควรเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใส นำไปใช้บริหารสถานศึกษาให้ไปสู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยผู้บริหารควรมีการควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เห็นควรเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมไปใช้บริหารสถานศึกษา ให้ไปสู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยผู้บริหารควรมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน

5) ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เห็นควรเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบนำไปใช้บริหารสถานศึกษาให้ไปสู่ระดับมากถึงมากที่สุด โดยผู้บริหารควรกำหนดภาระงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

6) ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เห็นควรเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่านำไปใช้บริหารสถานศึกษาให้ไปสู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

1. ควรศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ขอนแก่นเขตอื่นๆ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อหลักความคุ้มค่าของการใช้หลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

4. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับโรงเรียนรางวัลพระราชทาน

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

เขตพื้นที่การศึกษา.สำนักงาน, การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การค่าและพัสดุภัณฑ์, 2546.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงาน. แนวปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
นิติบุคคลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พระพุทธศาสนาแห่งชาติ,
2549.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. สำนักงาน. เอกสารประกอบคำบรรยายการใช้หลัก
ธรรมาภิบาลในการบริหารงาน. กรุงเทพมหานคร : กองกลางสำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือน, 2542.

จันทร์ธานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพ้อย,
2545.

เจริญ เจษฎาวัดย์. การวางมาตรฐานธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร : พอดี, 2545.

ไชยวัฒน์ คำชูและคณะ. ธรรมาภิบาลการบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์น้ำฝน, 2545.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. แนวคิดและวาทะกรรมว่าด้วยรัฐธรรมนูญแห่งชาติ. เอกสารประกอบการ
ประชุมทางวิชาการเนื่องในวาระครบรอบ 50 ปี. คณะรัฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, 2541.

ธงชัย สันติวงศ์. การบริหารสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : ประชุมช่าง, 2546.

ธีระ รุณเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.
(ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ข้าวฟ่างจำกัด, 2550.

ธีรยุทธ บุญมี. รัฐธรรมนูญแห่งชาติดุทธศาสตร์ห้าหน้ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
สายธาร, 2541.

นิภา เมธชาวิชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543.

นายกรัฐมนตรี.สำนัก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง
และสังคมที่ดี พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : กองกลาง, 2542.

- บุญชม ศรีสะอาด. **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. **การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย**, 2542.
- ประเวศ วะสี. **มุมมองรัฐธรรมนูญในทัศนะของนายแพทย์ประเวศ วะสี, รัฐธรรมนูญจุดเปลี่ยนประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2541.
- ประพันธ์ สุริहार. **หลักการและระบบบริหารการศึกษา**. ขอนแก่น : ภาควิชาการการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. **การบริหารเขตพื้นที่การศึกษา: เพื่อพัฒนาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545.
- พระมหาอดิสร ธีรติโส. **คุณธรรมสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา, 2540.
- พระธรรมปิฎก. **พุทธธรรมศาสนาพัฒนาคนและสังคม**. กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา, 2540.
- พระปกเกล้า. สถาบัน. **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- ภาวดี ธาราศรีสุทธิ. และวิบูลย์ ไตวณะบุตร. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. “**ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก.**”. ตุลาคม 2540.
- วาโร เฟิงส์วาศ์ดี. **การวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2546.
- วีระ ไชยธรรม. **หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)**, นนทบุรี : ก.พ., 2542.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. **แนวการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2549.
- ศึกษาธิการ. กระทรวง. **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสยามสปอร์ตซินดิเคท จำกัด, 2546.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- สมาน รังสิโยกฤษฎ์. **การบริหารราชการไทยอดีต ปัจจุบัน และอนาคต**. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, 2543
- สุดจิต นิमितกุล. **กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารกิจการที่ดี. ในการปกครองที่ดี (Good Governance)**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2543.

อนันต์ ปันยารชุน. นานาทศนะว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2541.

2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

กัลป์ยานี รัตนบุตร, กุสุมาวดี ราชบุรี และชวัลรัตน์ อ่อนฉิมพลี. “การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในจังหวัดกำแพงเพชร”.

วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.

จำนงค์ นาหนองตูม. “การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2550.

เฉลิม เทียงสงค์. “การศึกษาพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2549.

เฉลิมชัย สมท่า. “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.

ชรินรัตน์ แผงดี. “การนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 2”. วิทยานิพนธ์-ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2551.

ณรงค์ฤทธิ์ เชื้อมาก, พระเฉลย สารัง และพระสุวรรณชัย เชาว์ชื่น. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.

ทวี อุบแก้ว. “สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2549.

ทักษิณา เหลืองทวีผล. “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2551.

- ทินกร อัครศรีชัยโรจน์. “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2551.**
- นิกร นวโชติรส. “การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต .บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.**
- บึงอร จันกรม. “การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2552.**
- ประจวบ จะเรียมพันธ์. “การศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2”. **จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต .บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.**
- ปริญญา สมักรการ, “การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 2”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551.**
- เปรมจิต ศิริวัฒน์ระกูล และคณะ. “หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทรรชนะของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา”. **สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์โลก, 2550.**
- พรหมเมศว์ คำผาบ. “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2549.**
- พงษ์สถิตย์ สุราสา. “ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1”. **สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย, 2550.**
- พระมหาสำเริง ธีปัญญา. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิมจังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.**

- รับขวัญ ภาคภูมิ. “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2547.
- วินัย สุขसार. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2551.
- วิชัย โนนทิง. “สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาหนองคาย เขต 3”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2550.
- ศิริยา โถแก้ว. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนสิริวุฒิ จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี, 2549.
- สุวรรณ ทองคำ. “สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2545.
- สุนันทา เงินแจ่ม. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษากำแพงเพชร เขต 2”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2553.
- สัญญา ชาวไร่. “การศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2546.
- เสริม เกื้อสังข์. “การศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลต.วัง”. **สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2551.
- อนุสรณ์ คุ่มสมบัติ. “ภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาสมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์การศึกษา-มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2549.
- อริศรา ขาวพล. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2552.

3) เว็บไซต์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, “แนะนำ สพป.ขอนแก่น เขต 1”,

< <http://www.kkzone1.go.th/home.php> >, (20 ธันวาคม 2555).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

รหัสแบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง

1) แบบสอบถามเพื่อการวิจัยชุดนี้ มีวัตถุประสงค์ต้องการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2) แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

3) วิธีการตอบแบบสอบถามโปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่เห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งตอนที่ 1 ให้ตอบตามความเป็นจริง ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ตอบข้อที่เห็นว่าตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านที่สุด ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ให้ตอบตามความคิดเห็นของท่าน

4) แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับเป็นข้อมูลเพื่อการศึกษาถึงกระบวนการในการจัดทำรายงานการวิจัยเท่านั้นคำตอบของท่านผู้วิจัยถือเป็นความลับจะไม่มีผลกระทบกระเทือนใดๆ ต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการของท่าน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณท่านอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางจริภรณ์ ล้ามแขก

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่เห็นว่าตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า(Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบ Likert คือ ระดับการปฏิบัติ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ มากที่สุด
 4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ มาก
 3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ ปานกลาง
 2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ น้อย
 1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
ด้านที่ 1 ด้านหลักนิติธรรม							
1	มีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานไว้ อย่างชัดเจน						[] V1
2	มีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานที่ ไม่ขัดกฎหมาย/ระเบียบอื่นๆ						[] V2
3	บริหารงานโดยยึดกฎระเบียบของสถานศึกษา						[] V3
4	ปฏิบัติโดยยึดตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการ						[] V4
5	ชี้แจง แนะนำแนวทางการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกัน						[] V5

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
ด้านที่ 2 ด้านหลักคุณธรรม							
1	ปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาคและ ยุติธรรม						[] V1
2	ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดี แก่นักเรียนในสถานศึกษา						[] V2
3	ประเมินผลปฏิบัติงานและพิจารณาความดี ความชอบของ บุคลากร ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด						[] V3
4	มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม						[] V4
5	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริต						[] V5
ด้านที่ 3 ด้านหลักความโปร่งใส							
1	ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเงิน งบประมาณต่างๆ ที่สถานศึกษาได้รับให้บุคลากรทราบ						[] V1
2	มีการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมใน การใช้จ่ายเงินงบประมาณของโรงเรียน						[] V2
3	ผู้บริหารมีการควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทาง ราชการ						[] V3
4	การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม โครงการ และเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษา						[] V4
5	มีการควบคุม และกำกับดูแล ตรวจสอบการจัดทำบัญชี ทะเบียน การเงิน และพัสดุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน						[] V5

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับผู้ วิจัย
		5	4	3	2	1	
ด้านที่ 4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม							
1	ผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน						[] V1
2	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัด องค์การและการบริหารสถานศึกษา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์						[] V2
3	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา						[] V3
4	ผู้บริหารให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาสถานศึกษา						[] V4
5	ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดสายงานการบังคับบัญชา						[] V5
ด้านที่ 5 ด้านหลักความรับผิดชอบ							
1	จัดโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรเป็นระบบ						[] V1
2	มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานของ สถานศึกษา						[] V2
3	กำหนดภาระงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน						[] V3
4	มีการเอาใจใส่ในปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นของบุคลากร						[] V4
5	มีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นระบบ						[] V5

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
ด้านที่ 4 ด้านหลักความคุ้มค่า							
1	จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด						[] V1
2	เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ						[] V2
3	ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใช้วัสดุในท้องถิ่นทำสื่อการเรียนการสอน						[] V3
4	จัดสรรห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่						[] V4
5	มีการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติตามความจำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา						[] V5

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.หลักนิติธรรม

.....

2.หลักคุณธรรม

.....

3.หลักความโปร่งใส

.....

4.หลักการมีส่วนร่วม

.....

5.หลักความรับผิดชอบ

.....
.....

6.หลักความคุ้มค่า

.....
.....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. นายสามารถ สืบสำราญ

- ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน)
- ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2. นายสุริยา ณะนะคำมา

- ศษ.ม. (บริหารการศึกษา)
- ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านโคกสีโคกเปี้ย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. นางนัฐพร สังข์ทอง

- ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน)
- ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านหัวเหล่าโพหนองประจักษ์กุล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ภาคผนวก ค
หนังสือขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 6012/ว004

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

6 มกราคม 2555

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ
เจริญพร นายสุริยา ฐานะคำมา

ด้วย นางจรีภรณ์ ล่ามแขก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314205005 กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น” ในกรณีนี้ จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อ
เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ
และพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6012/ว004

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

6 มกราคม 2555

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ
เจริญพร นางนฐพร ตั้งขันธ์ทอง

ด้วย นางจริภรณ์ ล่ามแขก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314205005 กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น” ในกรณี จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อ
เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ
และพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริวัฒน์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6012/ว004

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

6 มกราคม 2555

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ
เจริญพร นายสามารถ สืบสำราญ

ด้วย นางจริภรณ์ ล่ามแขก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314205005 กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
“การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น” ในกรณีนี้ จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อ
เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ
และพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริวัฒน์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ง
แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง

1) แบบสอบถามเพื่อการวิจัยชุดนี้ มีวัตถุประสงค์ต้องการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2) แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

3) วิธีการตอบแบบสอบถามโปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่เห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งตอนที่ 1 ให้ตอบตามความเป็นจริง ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ตอบข้อที่เห็นว่าตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านที่สุด ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นแนวทางในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนให้ตอบตามความคิดเห็นของท่าน

4) แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับเป็นข้อมูลเพื่อการศึกษาถึงกระบวนการในการจัดทำรายงานการวิจัยเท่านั้นคำตอบของท่านผู้วิจัยถือเป็นความลับจะไม่มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติหน้าที่ราชการของท่าน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณท่านอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางจริภรณ์ ล้ามแขก

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

5) วิธีการประเมิน ให้ทำ $\sqrt{\quad}$ ลงในช่องระดับการประเมิน 3 ระดับ ดังนี้

- วัดได้ (+1) หมายถึง มีความสอดคล้องกับค่านิยม
 ไม่แน่ใจ (0) หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับค่านิยม
 วัดไม่ได้ (-1) หมายถึง ไม่มีความสอดคล้องกับค่านิยม

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.	ประสบการณ์การทำงาน 1) 1-10 ปี 2) 11-20 ปี 3) 21 ปีขึ้นไป	1	1	1	3	1
2.	ระดับการศึกษา 1)ปริญญาตรี 2)สูงกว่าปริญญาตรี	1	1	1	3	1

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านหลักนิติธรรม						
1	มีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน	1	1	1	3	1
2	มีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานที่ไม่ขัดกฎหมาย/ระเบียบอื่นๆ	1	1	1	3	1
3	บริหารงานโดยยึดกฎระเบียบของสถานศึกษา	1	1	1	3	1
4	ปฏิบัติโดยยึดตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ	0	1	1	2	0.66
5	ชี้แจง แนะนำแนวทางการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกัน	1	1	1	3	1
ด้านหลักคุณธรรม						
1	ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม	1	1	1	3	1
2	ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา	1	1	1	3	1
3	ประเมินผลปฏิบัติงานและพิจารณาความคิดเห็นชอบของบุคลากร ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด	1	1	1	3	1
4	มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	1	1	1	3	1
5	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	1	1	1	3	1

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านหลักความโปร่งใส						
1	ผู้บริหารจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเงินงบประมาณต่าง ๆ ที่สถานศึกษาได้รับให้บุคลากรทราบ	1	1	1	3	1
2	มีการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของโรงเรียน	1	1	1	3	1
3	ผู้บริหารมีการควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ	1	1	1	3	1
4	การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม โครงการ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา	1	1	1	3	1
5	มีการควบคุม และกำกับดูแล ตรวจสอบการจัดทำบัญชี ทะเบียน การเงิน และพัสดุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	1	1	1	3	1
ด้านหลักการมีส่วนร่วม						
1	ผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน	1	1	1	3	1
2	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดองค์การและการบริหารสถานศึกษา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์	1	1	1	3	1
3	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา	1	1	1	3	1

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านหลักการมีส่วนร่วม						
4	ผู้บริหารให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา	1	1	1	3	1
5	ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดสายงานการบังคับบัญชา	1	1	1	3	1
ด้านหลักความรับผิดชอบ						
1	จัดโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรเป็นระบบ	1	1	1	3	1
2	มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา	1	1	1	3	1
3	กำหนดภาระงานและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	1	1	1	3	1
4	มีการเอาใจใส่ในปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นของบุคลากร	1	1	1	3	1
5	มีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นระบบ	1	1	1	3	1
ด้านหลักความคุ้มค่า						
1	จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	1	1	1	3	1
2	เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ	1	1	1	3	1
3	ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใช้วัสดุในท้องถิ่นทำสื่อการเรียนการสอน	1	1	1	3	1

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
	ด้านหลักความคุ้มค่า	1	1	1	3	1
4	จัดสรรห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่	1	1	1	3	1
5	มีการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติตามความจำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา	1	1	1	3	1

ภาคผนวก จ**หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล**

ที่ ศธ 6012/ว159

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

3 กุมภาพันธ์ 2555

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถาม เพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียน.....

ด้วย นางจริภรณ์ ล่ามแขก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษา วิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวศึกษา 53142405005 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” โดยมี ดร.ประยุทธ ชูสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อ อนุญาตให้ นักศึกษาดังกล่าว แจกและเก็บแบบสอบถามจากหน่วยงานของท่าน เพื่อทดสอบ คุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรเพื่อพิจารณาอนุญาต

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6012/ว150

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

27 มกราคม 2555

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
กราบเรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหัวเหล่าโพหนองประจักษ์

ด้วย นางจริภรณ์ ล่ามแขก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์
การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314205005 กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น” โดยมี ดร.ประยูทธ ชูสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่ออนุญาตให้ นักศึกษาดังกล่าว แจกและเก็บแบบสอบถามจากหน่วยงานของท่าน เพื่อทดสอบ
คุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการตามขั้นตอน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุญาต

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6012/ว150

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

27 มกราคม 2555

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
กราบเรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนหนองโพธิ์ประชานุกูล

ด้วย นางจิรภรณ์ ล่ามแขก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์
การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314205005 กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น” โดยมี ดร.ประยุทธ์ ชูสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เพื่ออนุญาตให้ นักศึกษาดังกล่าว แจกและเก็บแบบสอบถามจากหน่วยงานของท่าน เพื่อทดสอบ
คุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการตามขั้นตอน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุญาต

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6012/ว150

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

27 มกราคม 2555

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถามเพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
กราบเรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านดอนช้าง(ศรีสุขวิทยาการ)

ด้วย นางจิรภรณ์ ล่ามแขก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314205005 กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” โดยมี ดร.ประยุทธ์ ชูสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออนุญาตให้ นักศึกษาดังกล่าว แจกและเก็บแบบสอบถามจากหน่วยงานของท่าน เพื่อทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการตามขั้นตอน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุญาต

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ฉ
คำศัพท์ประสิทธิ์แอลฟา

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale	Scale	Corrected		
Mean	Variance	Item-	Squared	Alpha	
if Item	if Item	Total	Multiple	if Item	
Deleted	Deleted	Correlation	Correlation	Deleted	
VAR1.1	114.1333	262.8092	.8191	.	.9597
VAR1.2	114.1000	270.5759	.6145	.	.9612
VAR1.3	114.2000	269.4069	.6833	.	.9608
VAR1.4	114.0000	281.0345	.3135	.	.9627
VAR1.5	114.2000	270.0276	.6554	.	.9609
VAR2.1	114.3000	254.2862	.8341	.	.9595
VAR2.2	114.2667	270.3402	.5998	.	.9613
VAR2.3	114.4000	254.3172	.8852	.	.9590
VAR2.4	114.1333	277.4989	.3551	.	.9627
VAR2.5	114.2000	272.5103	.5910	.	.9614
VAR3.1	114.4000	258.3172	.7878	.	.9599
VAR3.2	114.7000	260.4931	.7646	.	.9601
VAR3.3	114.1000	272.0241	.5962	.	.9613
VAR3.4	114.1333	264.9471	.8298	.	.9598
VAR3.5	114.2333	267.0126	.6384	.	.9610
VAR4.1	114.2000	264.7862	.7400	.	.9603
VAR4.2	114.2333	267.9782	.7220	.	.9605
VAR4.3	114.1667	266.9023	.7198	.	.9605
VAR4.4	114.2000	267.2000	.7299	.	.9604
VAR4.5	114.3000	264.8379	.6895	.	.9607

VAR5.1	114.1333	270.8092	.5133	.	.9619
VAR5.2	114.0667	270.2023	.7197	.	.9607
VAR5.3	114.1667	263.8678	.7560	.	.9601
VAR5.4	114.5667	263.8402	.7986	.	.9599
VAR5.5	114.5000	265.8448	.6939	.	.9606
VAR6.1	114.5667	275.5644	.3673	.	.9628
VAR6.2	114.1667	269.5920	.6514	.	.9609
VAR6.3	114.4333	266.6678	.6797	.	.9607
VAR6.4	114.3000	259.7345	.7191	.	.9606
VAR6.5	114.3000	269.8724	.4471	.	.9628

Reliability Coefficients 30 items

Alpha = . 0.9608

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางจริภรณ์ ต่อมแขก
วัน เดือน ปี เกิด	27 มิถุนายน 2511
ภูมิลำเนา	อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	151 หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 (081)5464546
วุฒิการศึกษา	ค.บ. (คหกรรมศาสตร์) วิทยาลัยครูเลย จังหวัดเลย
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านคอนช้าง(ศรีสุขวิทยาคาร) หมู่ที่ 1 ตำบลคอนช้าง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ